

Jalkapallon palvelija

Martín Fernandez
intoilee kiihkeästi
MM-työputkesta. » 8

Ihmeellinen matka

Antti Vuoren valokuva on täynnä liikettä ja energiaa. Se sai minut pohtimaan oikean ajoituksen tärkeyttä. Sekuntia myöhemmin kuvan tanssijoiden molemmat jalat olisivat ehkä olleet maassa, eikä aineettomuuden mielikuvaa olisi syntynyt. Mietin, ovatko kristillisen tanssiryhmä Xaris Finlandin tanssijat juuri hyppäämässä ilmaan, astumassa eteen

vai taaksepäin. Esityksen nimi on *Ihmeellinen matka*. Matka minne? Hyvä kuva herättää kysymyksiä ja elää ilman tekstiäkin.

Kuvassa on vahvoja kontrasteja: valot ja varjot, valkoinen ja musta, maallinen ja taivaallinen. Varsinkin keskimäinen nainen on eteerisen kevyt hohtavine siipineen ja veistoksellisine asuineen. Kuvasta voi aistia iloa

ja vapautta, jotka ovat journalismissa kristinuskon unohdetuimmat tunnusmerkit.

Lentoon lähdessä.
Sana-lehdessä 20/2014 Xaris Finland -tanssiryhmän Tiina Lampinen, Titta Tunkkari ja Swarna Rautiainen ovat hyppäämässä taivaaseen.

Kirsi-Klaudia Kangas

klaudia.kangas@gmail.com

KIRJOITTAJA ON KUVAAVA FREELANCETOIMITTAJA
JA KUVATAITEILIJÄ.

numeraali

20

Cult24 Magazine -ilmaisjakkolehti ehti ilmestyä 20 kertaa, ennen kuin se lakkautettiin kannattamattomana. Lokakuussa 2012 perustetun lehden viimeinen numero ilmestyi kesäkuussa. Päätoimittajan lisäksi lehti työllisti osa-aikaisen taittajan ja avustajia. Verkkolehdeä odottaa lakkautus tai konseptin uusiminen.

LÄHDE: CULT24:N PÄÄTOIMITTAJA
PAULI JOKINEN

poimuri

Yleistoimittajuus alkaa olla mennyttä. Olisi hyvä löytää oma niche, lokero, ja lypsää se tyhjiin.

Toimittajaopiskelija **Tiia Rantanen** Lööpin ja Skuupin yhteisnumerossa 2/2014

Olen tottunut ilmeeseen, joka leviää toimittajakollegan kasvoille, kun paljastan tutkineeni Oxfordin yliopiston journalismi-instituutissa mediabrändejä. Samanlaisen ilmeen voi nähdä ihmiskasvoilla, kun niiden kantaja haiskaa yllättäen jotain hyvin epämiellyttävää, esimerkiksi kuolleen kissan.

Toimittaja **Saska Saarikoski** Sanoma Media Finlandin Get the stories -asiakaslehdessä 1/2014

Lehtien kannattaisi tehdä lukijansa ylleiksi lukijoiksi. Hufvudstadsbladet on esimerkiksi käyttänyt samaa erottuvaa ilmettä laaja-alaisesti jo pitkään. Visuaalisesti helposti tunnistettavan Höblän kantaminen on lupaus hyvin hoidetuista hampaista.

Mainostoimisto Mediatavastin toimitusjohtaja **Rami Aaltonen** Suomen Lehdissä 4/2014

mitenkäs nyt?

Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimusprofessori Mika Pantzar suomen viestintäjärjestö ProComin seminaarissa 3. kesäkuuta etenkin Helsingin Sanomia ja Yleä synkän ilmapiirin lietsomisesta. Mika Pantzar, menestyisikö Suomi, jos toimittajat tekisivät positiivisia uutisia?

Jos näkee vaihtoehdon, voi toimia toisin. Jos vaihtoehtoa ei ole, toimintakyky halvaantuu. Elinkeinoelämästä löytää kyllä pelottelijoita. Joku "second opinion" olisi aina hyvä olla. En halua, että kriittisyydestä luovutaan. Minulla on kuitenkin romanttinen käsitys, että lehdistöllä on roolinsa kansankunnan rakentajana. Journalismien idea on, että maailmaa voidaan muuttaa.

Ammattietiikka arvossaan

Markku Lappalainen
markku.lappalainen@journalistiliitto.fi

Journalistien työttömyysaste on ennätyslukemissa: joka kymmenes on vailla työtä, jos lukuun lasketaan mukaan freelancerien alityöllisyys. Yt-neuvottelujen seurauksena lisää työttömiä on tulossa.

Väen vähentäminen toimituksissa ja jatkuvat organisaatiomuutokset eivät kuitenkaan ole merkittävästi muuttaneet toimittajien käsityksiä omasta työstään, todetaan tuoreessa tutkimuksessa. Ammattietiikka ja ammatillinen autonomia ovat kunniassa, vaikka työelämän on arki muuttunut pakkotahtiseksi ja monen tulevaisuudenusko horjuu.

Tampereen yliopiston Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskuksen tuoreessa raportissa todetaan, että selkeimmät jakolinjat toimittajakunnan sisällä kulkevat sukupolvien välillä. Näitäkin eroja tutkimus kuvailee varsin maltillisiksi. Nuoret venyvät vanhempia paremmin internetin ja sosiaalisen median ehdoille.

Recta Pöyhtärin, Jari Väliwerrosen ja Laura Ahvan tutkimus *Mistä on suomalainen toimittaja tehty?* on osa kansainvälistä vertailututkimusta Worlds of Jour-

nalism Study. Vuonna 2008 vastaavassa tutkimuksessa toimittajat pelkäsivät, että eettisten sääntöjen merkitys vähenee. Näin ei ole käynyt, Journalistin ohjeet ovat tutkimuksen mukaan edelleen arvossaan.

Tutkimuksen mukaan meille on syntymässä määrääkaisesti työskentelevien rivitoimittajien luokka, jolla on vain vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa työnsä sisältöön. Samaan asemaan näyttäivät joutuneen varttuneessa iässä irtisanomisten seurauksena freelancereiksi päätyneet toimittajat. Työsuhteisillakin tiedonhankintaan ja taustoitukseen käytetään yhä vähemmän aikaa.

Toimitustyössä niukenevat resurssit ja tiukenevat aikataulut ratkaisevat yhä enemmän sen, millaista journalismia on mahdollista tehdä. Tästä huolimatta toimittajat pyrkivät tutkimuksen mukaan toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla. Vaikka ajat ovat tiukat, toimittajat uskovat edelleen journalismin yhteiskunnalliseen merkitykseen.

Tämä journalistisen kulttuurin perusta on vaalimisen arvoinen asia, jota ei saa päästää rapautumaan yt-neuvottelujen puristuksessaan.

”En pysty keskittymään netissä juttujen lukemiseen. Tarvitsen paperilehden, siinä on eri fiilis.”

Nuorten Ääni -toimituksen
Verna Virkkunen, 17

mediakritiikki

JOURNALISTI ARVIOI JOURNALISTISIA TUOTTEITA.

toimii

Valistava elämäntapalehti

Etiketti

Mikä? Oy Alko
Ab:n asiakaslehti

Päätoimittaja:
Sari Karjalainen
/ Alko

Toimitus: Alma
360

Ilmestyy: neljä kertaa vuodessa, painos 250 000

Alkon asiakaslehti *Etiketti* kertoo numerossaan 2/2014 Ahvenanmaalle hiljattain avatusta myymälästä. Teksti edustaa asiakaslehdistä tuttua juttutyyppejä, jossa yritystä keuhataan niin paljon, ettei juttu vaikuta enää uskottavalta. Kolmen sivun kokonaisuudessa kaikki haastateltavat ylistävät estoitta uutta myymälää, eikä ainuttakaan kriittistä näkökulmaa löytynyt, vaikka uusi myymälä on aiempaa pienempi ja sen valikoima suppeampi.

Kokonaisuutena *Etiketti* on kuitenkin erittäin hyvin toimitettu ja kuvitettu lehti. Se on kuin mikä tahansa elämäntapalehti, joka keskittyy yhteen viime vuosien megatrendeistä: ruokaan ja juomaan. Lehti piristyi entisestään, kun sen toimitus siirtyi vuodenvaihteessa Sanomalta Alma Medialle.

Lehti ei välttele vaikeitakaan alkoholiin liittyviä teemoja, mutta se ei tietenkään revittele liiallisen alkoholikäytön nurjaa puolta uutismedian tavoin. Sen sijaan *Etiketti* kertoo antavansa vinkkejä vastuulliseen nautiskeluun. Vastuuta se tuntuu antavan erityisesti niille, joille alkoholi ei ole ongelma vaan osa pirskahtelevaa elämäntapaa. Ja ehkäpä hyvä niin: yli vuosisadan ajalta kertyneiden kokemusten ja tulosten perusteella Suomi ei tarvitse yhtään uutta synkkämielistä alkoholivalistajaa.

Kulinarismiin tai viinitilojen tunnelmiin uppoutuneena ei aina edes muista lukevansa Alkon myyntiä tukevaa asiakaslehteä. Ei ennen kuin vastaan tulee peruspalveluministeri, joka kertoo, että alkoholi on ongelma ja sen kulutus pitää saada laskuun. Huolestuneen peruspalveluministerin tai virkamiehen haastattelu onkin lehden vakiosisältöä.

Etiketin tasapainottelu Alkon ristiriitaisten tavoitteiden – alkoholimyynnin lisäämisen ja vähentämisen – välillä pakottaa lukijan miettimään myös lehden julkaisijan

Ristiriitainen tehtävä. Alkon asiakaslehden Etiketin tarkoitus on lisätä ja vähentää alkoholinkulutusta.

olemassaolon perimmäistä tarkoitusta. On mahdotonta arvioida, voidaanko se laskea asiakaslehdelle moitteeksi vai ansioksi.

Manu Marttinen

Hyvä päätös

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin päätti ottaa valokuvaaja **Markus Pentikäisen** tapauksen uuteen käsittelyyn. Pentikäinen valitti tuomioistuimen helmikuuisesta päätöksestä, jonka mukaan EIT:llä ei ollut huomauttamista Suomen oikeuslaitoksen aikanaan antamaan niskoittelutuomioon.

Päätös uudelleenkäsitte-lystä on erinomainen uutinen, vaikka se ei tarkoita, että EIT:n kanta muuttuisi.

Voi silti toivoa, että EIT muuttaa kantaansa ja antaa Suomelle huomautuksen. On nimittäin pöyristyttävää, jos sananvapaudesta karkisijoilla loistava Suomi voi hyväksyä sen, että poliisi pidättää journalistin ja paanee tämän 17,5 tunniksi putkaan. Ja päälle tulivat vielä rikossyytteet.

Journalistien on saatava raportoida vapaasti – ilman pelkoa viranomais-ten väliintuloista.

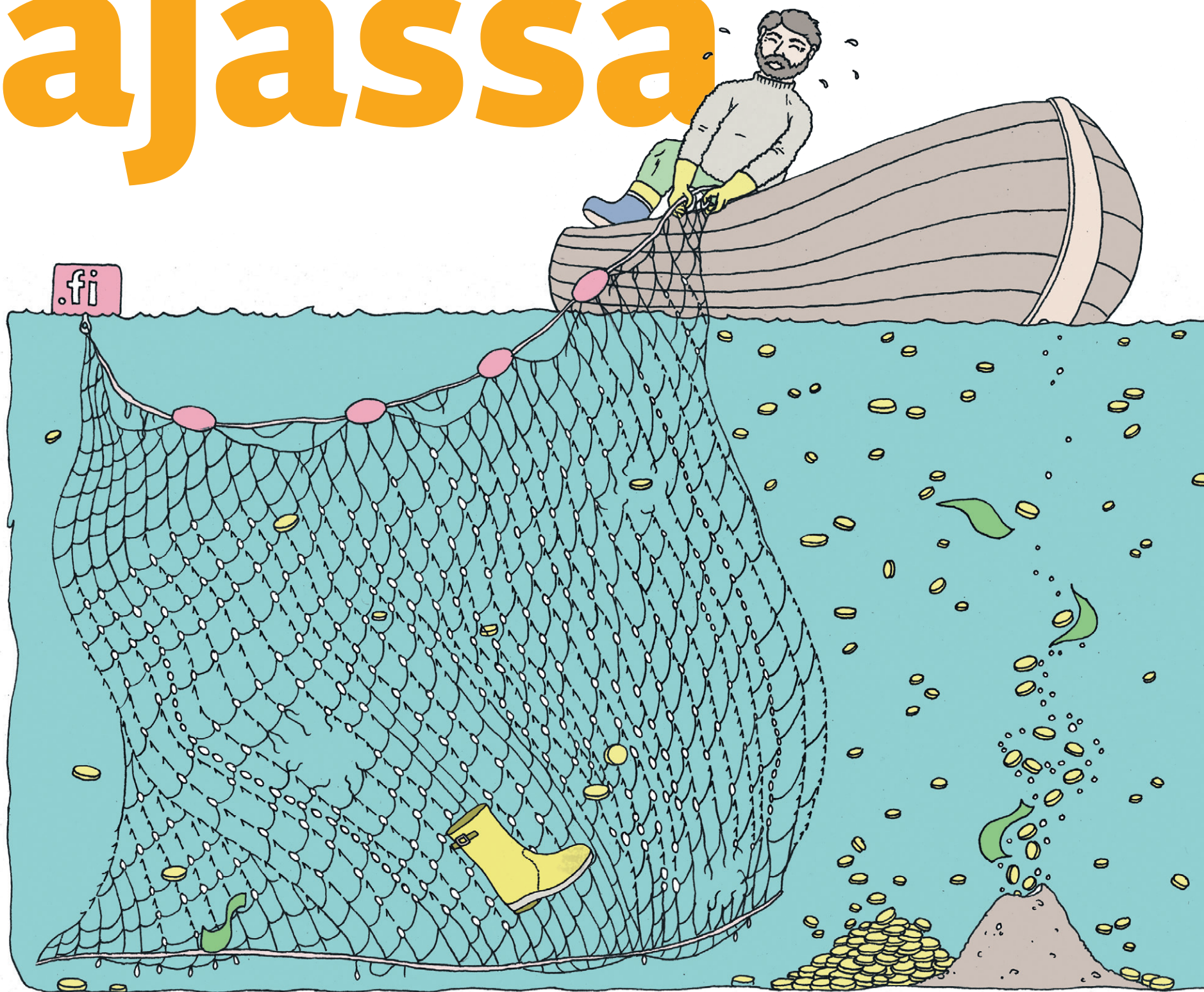
Manu Marttinen

KANNEN KUVA: MEERI KOUTANIEMI

JOURNALISTI JOURNALISTEN

(09) 6122 330, faksi (09) 640 361, PL 50, 00531 Helsinki, etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi/förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi, www.journalisti.fi
vastaava päätoimittaja/ansvarig chefredaktör Markku Lappalainen 040 586 0613 **toimitussihteeri/redaktionssekreterare** Manu Marttinen 050 310 3036 **toimittajat/reportrar** Nina Erho 050 379 8155, Marja Honkonen 050 379 9108 **ulkoasu/layout** Heli Saarela 050 528 5001 **tilaukset/beställningar** YAP tilaajapalvelu 0303 9778, tilaajapalvelu@yap.fi **paino/tryckeri** I-print Oy, Seinäjoki **ISSN** 1236-3596 (painettu/tryckt), 1458-4271 (verkko/nät) **julkaisija/utgivare** Suomen Journalistiliitto – Finlands Journalistförbund

ajassa

Digiliiketoiminta ei vielä korvaa printin alamäkeä

Nina Erho, teksti
Essi Ruuskanen, kuvitus

Digitaalinen liiketoiminta kasvaa ja on osassa mediayhtiöitä jo merkittävää. Silti se ei vielä korvaa printin huonoa kehitystä, kertoo Journalistin kysely.

mediatat panostavat digitaalisiin tuotteisiin, ja niiden myynti kasvaa, mutta suuren digikään-teen vuotta tästäkään ei näytä tulevan. Johtopäätös perustuu *Journalistin* kuudelle mediatalolle tekemään kyselyyn, jossa selvitettiin digitaalisen myynnin kehitystä alkuvuonna.

Sanoma Media Finlandin verkko- ja mobiilimyynti kasvoi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä reiluun 21 miljoonaan euroon, mikä oli noin 13 prosenttia koko liikevaihdosta. Jos mukaan lasketaan myös radio- ja tv-toiminta, digitaalinen myynti muodosti lähes kolmanneksen yhtiön Suomen mediatoimintojen myynnistä.

Alma Medialla verkkoliiketoiminnan liikevaihto kasvoi alkuvuonna noin 24 miljoonaan euroon. Sekin muodosti noin kolmanneksen ajanjakson koko liikevaihdosta.

Vaikka digitaalinen myynti oli huomattavaa ja sen kasvuprosentit olivat kaksitai jopa kolminumeroisia, painetun median heikko kehitys veti molempien talojen kokonaisliikevaihdon alkuvuonna muutaman prosentin laskuun.

”Meillä on välillä digissä myyty mainostila jopa loppuun.”

A-lehtien toimitusjohtaja Juha Blomster

MTV:ssä netti-tv:n kokonaisliikevaihto kehittyi alkuvuonna hyvin, ja esimerkiksi Katsomon mainosajan myynnin kasvuvuot olivat kaksinumeroisia, kertoo toimitusjohtaja **Heikki Rotko**. Uusien jake-lukanavien osuus yhtiön koko liikevaihdosta on kuitenkin vielä alle kymmenen prosenttia.

Maakunta- ja paikallislehtiä julkaisevasa Keskisuomalainen-konsernissa digitaalinen myynti kasvaa, mutta ei tarpeeksi

korvataksaan printin menetyksiä, sanoo konsernijohtaja **Vesa-Pekka Kangaskorpi**.

”Digitaalisista tuotteista tulee vasta muutama prosentti koko liikevaihdosta. Osuuden täytyy pitkällä aikavälillä nousta merkittävästi, jotta toiminta on taloudellisesti järkevää.”

Yhtiön lehdistä *Keskisuomalainen* tekee myös netti-tv:tä. Yhtiönsä vahvuutena digimaailmassa Kangaskorpi pitää samaa kuin printissä eli paikallisuutta.

Ruotsinkielisiä lehtiä julkaisevan KSF Median digitaalisen median johtaja **Fredrik Nars** kertoo *Hufvudstadsbladetin* digitilausten lisääntyneen alkuvuonna noin sata prosenttia edellisvuoteen verrattuna – tosin lähtötaso oli alhainen.

”Kehitämme digitaalisia mainostuot-

reita ja odotamme sieltä kasvua. *Hbl Kvällin* lanseeraus toi lisää digilukijoita ja kasvatti näköislehden lukijakuntaa. Seuraavaksi panostamme digitaaliseen asiakashallintaan ja mobiiliin.”

Aikakauslehtitalo A-lehtien toimitusjohtaja **Juha Blomster** ei kerro lukuja mutta luonnehtii yhtiön digitaalisen liiketoiminnan kasvavan vauhdilla.

”Olen erittäin tyytyväinen alkuvuoden kehitykseen. Meillä on välillä digissä myyty mainostila jopa loppuun.”

Yhtiö uskoo kasvun digissä jatkuvan ja painottaa toimintaa sen mukaisesti. Tänä vuonna A-lehdet on ostanut enemmistöosuuden Finnish Design Shopista ja blogiyhteisö FitFashionin.

Sanoma Media Finlandin tulevaisuudensuunnitelmiin kuuluu sekä markkinaosuu-

den kasvattaminen nykyisellä digitaalisen tekemisen alueella että uusien tuotteiden ja konseptien lanseeraaminen, kertoo toimitusjohtaja **Pekka Soini**.

”Panostamme digijulkaisemiseen vahvasti ja haluamme olla Suomessa selkeä markkinajohtaja.”

Uskonvahvistusta voi ammentaa Yhdysvalloista, missä sanomalehtien levikkituotot ovat kääntyneet kasvuun digitilausten ja maksumuurin yleistymisen ansiosta (*Helsingin Sanomat*, 22. huhtikuuta).

Media-alaa kommentoiva *Monday Note* -uutiskirje kertoi toukokuussa, että valtaosa *The New York Timesin* lukijamäärästä kertyy sähköiseltä puolelta. Vaikka lehden tuloista suurin osa tulee vielä printistä, toimintaa voitaisiin teoriassa jo pyörittää voitollisesti pelkän verkon tuloilla.

Muutokset jatkuvat. Journalistiliiton edunvalvontajohtaja Petri Savolainen arvioi, että alan työllisyysnäkymät eivät ole kohenemassa.

Journalistien työttömyys kasvussa

Työttömyyskassa Nominin journalistijäsenistä oli toukokuussa työttömänä 667 eli 7,1 prosenttia. Viime vuonna luvut olivat 557 eli 5,1 prosenttia. Kun huomioon otetaan freelancereiden vajaatyöllisyys, luvut nousevat ainakin 2–3 prosenttiyksikköä, sanoo Journalistiliiton edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**.

Savolaisen arvio tulevasta kehityksestä on, että yt-neuvotteluja tulee lisää, journalisteja vähennetään vielä ja että alan työpaikoilla ei ole näköpiirissä suuria uusrekrytointeja.

”Liitto tekee kuitenkin koko ajan työtä alan toimintaedellytysten ja työllisyyden eteen. Suomen yleinen taloustilanne vaikuttaa merkittävästi medialle sekä mainostajien että tilaajien kautta.”

Työttömyyskassa Nominin nimi on muuttumassa Finkaksi.

Nina Erho

Smash Asem -tuomio uuteen EIT-käsittelyyn

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen suuri jaosto käsittelee *Suomen Kuvalehden* valokuvaajan **Markus Pentikäisen** valituksen. EIT päätti helmikuussa luvuin 5–2, ettei Suomi loukannut Pentikäisen sananvapautta niskoittelutuomiolla ja 17,5 tunnin putkareissulla, jotka kuvaja sai kieltäydyttyään poliisin poistumiskäskystä Smash Asem-mielenosoituksessa 2006.

Journalistiliiton työehtoasiamiehen **Jussi Salokankaan** mukaan on poikkeuksellista, että valitus pääsee 17 tuomarin uudelleenkäsiteltäväksi.

”Suureen jaostoon on päätenyt Suomesta aiemmin neljä juttua, jotka eivät liity sananvapausasioihin”, Salokangas sanoo.

Salokangas uskoo, että uusi käsittely on perusteellinen ja ottaa huomioon jutun merkityksen ennakkotapausena.

Marja Honkonen

Kevään yt-neuvotteluja päätökseen

Keväällä aloitetut yt-neuvottelut ovat päättyneet Otava-konserniin kuuluvassa Otavamediassa, Ilkka-Yhtymässä, *Turun Sanomissa*, Alma Aluemediassa ja Sanoma Lehtimediassa.

Otavamediassa asiakasviestintäyksikköä koskeneiden yt-neuvottelujen seurauksena viisi työsuhdetta päättyy. Kaksi irtisanottavista on SJL:n jäseniä.

Pääluottamusmies **Tuomo Lappalainen** sanoo, että irtisanottavien määrää saatiin pienennettyä osa-aikaistuksilla ja niin, että muutama yksikön työntekijä siirtyy työkiertoon muualle Otavamediaan. Osalla heistä sopimus muuttuu määräaikaiseksi.

Turun Sanomista irtisanotaan 21, joista 13 toimituksesta. Suurimmat vähennykset kohdistuvat pääluottamusmies **Rami Niemisen** mukaan aluetoimitukseen, tv-tuotantoon ja urheiluun.

”Aluetoimitusrakenne puretaan, ja aluetoimittaminen hoidetaan jatkossa Turusta.”

Ilkka-Yhtymä toteuttaa henkilöstösäästöt pääosin koko henkilöstöä koskevin kuuden päivän lomautuksina, mutta myös irtisanomisia tehdään. *Ilkan* ja *Pohjalaisen* toimituksia koskevat tässä vaiheessa vain lomautukset, kertovat lehtien pääluottamusmiehet **Heikki Hakanen** ja **Jukka Porola**.

Alma Aluemia lomauttaa koko henkilöstön kahdeksitoista päiväksi, kertoo *Aamulehden* pääluottamusmies **Juha Lehtinen**.

Sanoma Lehtimedian yt-neuvotteluiden seurauksena 16 työsuhdetta päättyy ja kaksi muuttuu osa-aikaiseksi. Toimitushenkilöstön osuus ei ollut tiedossa lehden painoon mennessä.

Nina Erho

”

Pelissäntöjä
pitää noudattaa,
ja ihmisoikeus-
sopimukset ovat
pelissäntöjen ydin.

Kitisevä kylähullu

Periaatteen nainen

Inka Hetemäen mielestä pahaa vastaan pitää taistella oikealla tavalla.

Nina Erho, teksti
Aapo Huhta, kuva

Suomen Unicefin ohjelmajohtaja Inka Hetemäki, miksi moitit JSN:n vapauttavaa päätöstä ympärileikkauskuvista?

JSN sanoo perustavansa päätökset ainoastaan journalistin eettisiin ohjeisiin, mutta eikö niiden pidä vähintäänkin vastata lakia? Kuvien julkaisun jälkeen **Risto Uimonen** kirjoitti journalistisen etiikan olevan tiukempaa kuin laki. Päätös ei kuitenkaan vastaa Suomen perustuslakia ja Suomea sitovaa YK:n lapsen oikeuksien sopimusta ja niissä taattua oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun.

Helsingin Sanomien mukaan kuvat herättivät lukijoissa halua auttaa. Eikö se ole hyvä?

Pahaa vastaan taisteleva lehdistö on arvokas meidänkin työllemme, mutta kyse on siitä, miten asiat tehdään, mitä kuvia julkaistaan. Toimittaja ei ole pyhä, vaan yhteisiä pelisääntöjä pitää noudattaa, ja ihmisoikeussopimukset ovat pelisääntöjen ydin. Kipusokissa olevan lapsen kasvojen näyttäminen tunnistettavasti ei ole lakien ja sopimusten takaamaa ihmisarvoista kohtelua.

Mikä olisi oikea tapa käsitellä ympärileikkausta mediassa?

Juttu kuvineen oli vaikuttava, mutta toteutuksen olisi pitänyt kunnioittaa tyttöjen ihmisarvoa, ja jutussa olisi voinut kertoa enemmän ympärileikkausten vastaisesta työstä ja siitä, mitä siinä on opittu. Toimittajan ammatitaitoa on miettiä, miten asioita viedään koskettavasti eteenpäin loukkaamatta ihmisarvoa. **Kumpaa syytät enemmän: kuvaajaa vai kuvien julkaisijaa?**

Me Unicefissa näimme vain julkaistut kuvat, eli otamme julkaisuun kantaa. Kuvattujen tyttöjen kannalta ei ole merkityksellistä, kuka kuvat otti, vaan että ne julkaistiin.

Unicefin oma lapsikuvasto on varsin myönteistä. Onko se tehokkaampi tapa vaikuttaa kuin karu todellisuus?

Varainkeruussa pitää huomioida, että hyvinvoivan lapsen kuvalla saadaan tutkitusti keskimäärin enemmän varoja. Toisaalta olen

Ei ollut *Sanomissa* Hippo-kisojen tuloksia, juttelee isoisa jalkapallokentän laidalla. Ei ollut, ei, vastaan. Lukijapalautetta toimitukseen tulee harvakseltaan. Usein palaute koskee jotain asiaa, johon toimittajilla ei ole osaa eikä arpaa. Kuten sitä, ettei lehteä ole jaettu.

Vähäiseen palautteeseen toimituksissa suhtaudutaan yleensä penseästi. ”Taas joku valittaa.” ”Mitä sekin kiti-see.” ”Hullu.”

itse saanut vahvoja herätyksiä rajuista kuvista ja lähtenyt ihmisoikeuspuolustajaksi sitä kautta. Kuvien julkaiseminen on toinen kysymys, ja ihmisarvoa pitää aina kunnioittaa.

Mitä konkreettista haittaa julkaistusta kuvista voi aiheutua?

En usko kuvien huonontavan niissä olevien asemaa, vaikka joku heidän sukulaisensa näkisi ne. Kasvaessaan ja ymmärtäessään tytöt voivat toivoa, että heitä ei olisi kuvattu siinä tilanteessa. Tämä on enemmän periaatteellinen kysymys, joka voidaan esittää yhtäläillä suomalaisen lapsen kannalta.

Mitä hyötyä olisi ollut JSN:n langettavasta päätöksestä?

Luulen, että tämä kohina vaikuttaa julkaisupäätöksiin joka tapauksessa. Toivon, että yhdenvertainen kohtelu kirjattaisiin selkeämmin Journalistin ohjeisiin. Ohjeiden pitäisi vastata lainsäädäntöä.

Mitä sanoisit journalistille tai kuvaajalle, joka suunnittelee tämän tapaiseen vaikeaan aiheeseen tarttumista?

Mieti, julkaisisitko vastaavan kuvan omasta lapsesta.

Inka Hetemäki

Kuka? Suomen Unicefin ohjelmajohtaja.

Mitä? Inka Hetemäki kritisoi julkisesti kasvojen julkaisemista kenialaistytöjen ympärileikkausta käsittelevässä jutussa sekä vapauttavaa päätöstä, jonka Julkisen sanan neuvosto antoi toukokuussa kuvien julkaisemisesta.

Tausta: Helsingin Sanomat julkaisi 5. tammikuuta Meeri Koutaniemen Kenia-kuvat. Julkisen sanan neuvostolle tehtiin reportaasin julkaisemisesta 7. tammikuuta kantelu, joka perustui yksityisyyden suojan rikkomiseen ja rikoksen uhrin hienotunteiseen kohteluun. Julkisen sanan neuvosto antoi vapauttavan päätöksen, ja neuvoston enemmistö painotti päätöksessä kuvien julkaisun yhteiskunnallista merkitystä.

Ikään kuin maailman kaikki viisaus asuisi toimituksissa ja kaikki ratkaisut olisivat aina vain ja ainoastaan oikeita. Harvoin mietitään, mitä oikeasti voitaisiin tehdä, että olisimme vähän lähempänä lukijaa ja mukana hänen arjessaan. Sillä mukana olemisestahan tässä on kyse. Tehdään lehdestä sellainen, että lukija ottaa sen osaksi arkeaan ja on osa sitä.

Tuulia Viitanen

KIRJOITTAJA ON HÄMEEN SANOMIEN TUOTTAJA.

kolumni

Johanna Vehkoo

johanna@longplay.fi

KIRJOITTAJA ON LONG PLAYN PÄÄTOIMITTAJA.

Rakasta faktoja, suosi oikaisuja

Kysyin Ylen kotimaan toimituksen päälliköltä **Hannu Särkältä**, eikö puoli yhdeksän uutisissa koskaan tehdä virheitä, kun niissä ei näy oikaisuja. ”Lähetyksestä tulee piinallisen huono, jos siellä ruvetaan oikomaan”, hän perusteli.

Tuleeko tosiaan? On tutkimuksia, joiden mukaan korjaukset itse asiassa kohentavat lukijoiden ja katsojien luottamusta.

The New York Timesin ja *The Guardianin* public editorit eli lukijatoimittajat kirjoittavat säännöllisesti lehdien virheistä ja journalistisista virhearvioinneista pitkiä kolumneja. He pohtivat rehellisesti, mikä meni pieleen ja miksi.

Tässä on kyse läpinäkyvyydestä, joka on Suomessa suosittu sana, mutta ei käytännön toimenpiteenä.

Saksalainen *Der Spiegel* käyttää vuosittain 4,5 miljoonaa euroa faktantarkistukseen ja työllistää yli 70 tohtoritason ammattilaista, jotka syynäyvät kaikki sen jutut. Yhdysvalloissa kaikilla itseään kunnioittavilla aikakauslehdillä on omat faktantarkistusosastot. Toimittajat luovuttavat tarkistajille äänitteensä, muistiinpanonsa ja haastateltavien yhteystiedot. Faktantarkistajat soittavat haastateltaville ja varmistavat sitaattien paikkansapitävyyden.

Suomessa faktantarkistajia käyttää tasan yksi julkaisu, *Valitut Palat*.

Suomalainen toimittaja sanoo, että ”mehän tarkistamme faktamme itse”. Juuri tässä piilee ero: meillä ei ole faktantarkistuksen kulttuuria. Sitä ei opeteta alan oppilaitoksissa eikä toimituksissa. Silti toimittaja yhä useammin painaa julkaise-nappia ilman, että toiset silmät edes käyvät juttua läpi.

Paperin ja musteen maailmassa virheen korjaamiseen meni päivä, eikä juttuun voinut painaa hyperlinkkiä, joka johdattaisi alkuperäisen tiedon lähteelle.

Nyt aika on toinen. Faktabaari – jonka seminaarissa Särkkää piinasin – tarkisti eurovaalien aikana kymmeniä Euroopan unioniin liittyviä väittämiä, koska perinteinen media ei sitä tee. Yhdysvaltalainen Politifact tekee aivan uudenlaista verkkojournalismia tarkistaessaan poliitikkojen väittämiä ympäri vuoden, ei vain vaalikausina. Lähteytys ja lähdekritiikki hoidetaan erityisen tarkasti.

Olisi mitä parhainta julkista palvelua, jos Yle ottaisi tällaisen tehtävän itselleen.

Pallon päällä

Brasilialainen toimittaja Martín Fernandez syynää jalkapallon MM-kilpailuissa maansa edustusjoukkuetta ja kisajärjestelyjä. Hän etsii uutisblogiinsa skuppeja.

Johanna Pohjola, teksti 🍷 Meeri Koutaniemi, kuvat

JATKUU SEURAAVALLA AUKAEMALLA

toimittaja **Martín Fernandezilla** on meneillään 50 päivän työputki. Vapaa-päivä koittaa vasta, kun jalkapallon MM-kilpailut heinäkuussa päättyvät.

Rede Globo -mediajätin urheilutoimittajan tehtävänä on seurata Brasilian maajoukkueen puuhia ja MM-kisajärjestelyjä. Niistä Fernandez, 33, raportoi *Bastidores FC* -uutisblogiinsa.

Bastidores tarkoittaa portugaliksi kulis-seja: blogi kertoo jalkapallosta otteluiden ulkopuolella. Fernandez tekee päivittäin kahdesta kolmeen juttua, joskus enem-mänkin.

”Haen kovia uutisia, kuumaa ensikäden tietoa. Vaikeinta on saada joka päiväksi jotakin uutta ja tärkeää. Olen jatkuvasti valppaana tiedon suhteen”, hän kertoo *Journalistille* Skype-haastattelussa.

Martín Fernandez on kotoisin Brasilian suurimmasta kaupungista São Paulosta, mutta parhaillaan hän päivystää Rio de Janeiron kupeessa Teresópolisissa. Siel-lä sijaitsee Brasilian jalkapallomaajouk-kueen tukikohta ja harjoituskeskus Cranja Comary, joka juuri nyt kuhisee toimitta-jia.

Kaikkiaan MM-kisoihin on akkreditoi-tunut ennätyskelliset yli 18 000 toimitta-jaa, joista brasilialaisia on noin 2 000. Luku huimaa Fernandezia.

Kun hän aiemmin kiersi jalkapallon arvokisoja, brasilialaisia kollegoita mat-kusti maailmalla kymmenkunta. Maa-joukkueelta sai haastatteluja helposti: esimerkiksi päävalmentaja **Luiz Felipe Scolari**lla oli tapana tulla hotellin aulaan juttusille.

”Keskustelimme epävirallisesti politi-kasta tai mistä tahansa. Nyt Scolari oli

tulossa lehdistösaliin, mutta joutui heti kymmenien kameroiden piirittämäksi. Hän ei päässyt ihmismäärän vuoksi sisään ja kääntyi pois.”

Ruuhkasta huolimatta Martín Fernandez on innoissaan.

Maajoukkuejournalismi kiinnostaa lukijoita, mikä näkyy esimerkiksi blogin kommenteissa. Niiden määrä tosin riip-puu pitkälti siitä, miten kauan jutut näky-vät Rede Globon urheilun pääsivulla *Glo-boesporte.comissa*.

”Olin huomannut, että urheilu-toimittajilla oli muita hausempaa. En ole katunut valintaani.”

Televisokanavien jättiverkosto Rede Globo verkkotoimituksineen kuuluu Bra-silian suurimpaan mediakonserniin Or-ganizações Globoon. Konserni omistaa myös Riossa ilmestyvän *O Globo* -sano-malehden.

Fernandez on työskennellyt *Globo-esporte.comissa* ja pitänyt blogiaan viime marraskuusta. Useimmiten hän pui siinä esimerkiksi paikallisseurojen taustoja, pe-laajavaihdoksia ja valmentajakuvioita.

Bastidores FC:tä on luettu puolessa vuodessa yli 26 miljoonaa kertaa.

Yleisön laajuus yllätti Fernandezin. Hän tottui etäisempään lukijayhteyteen aiemmissa työpaikoissaan, São Paulon

valtalehdissä *Folha de S. Paulossa* ja *O Estado de S. Paulossa*. Ne kuuluvat *O Globo* ohella Brasilian suurimpiin päi-välehtiin.

Sanomalehtiä ei Brasiliassa juuri lueta suurkaupunkien ulkopuolella. Valtaosa kansalaisista katsoo uutisensa televisiosta. Rede Globolla on noin 200 miljoonan asukkaan maassa huikea jalansija.

”*Folha* on luettu ja vakavasti otettu lehti, mutta Globon yleisö on valtava. Verkossa palautetta ja kritiikkiä tulee heti. Blogin lukijoissa on paljon sellaisia, jotka eivät seuraa lainkaan lehtiä”, Fer-nandez kertoo.

Sen sijaan monet lukijat kannattavat joukkueitaan fanaattisesti. Osa jutuista kerää satoja kommentteja. Twitterissä Fernandez eli @mart_fern vastaa kaikille, blogissa se olisi ajallisesti mahdotonta. Sitä paitsi osa lukijoista purkaa aggres-sioitaan, Fernandez huomauttaa.

”Kun uutisoin kriittisesti jostakin jouk-kueesta, fanit syyttävät minua sen vas-tustamisesta. Jotkut kommentteista ovat vähätteleviä, kuten ’et tiedä mistään mi-tään’ tai ’kuka oikein luulet olevasi?’”

Maajoukkuejournalismi on Martín Fer-nandezin mieleen. Hän ehti raportoida *Folha de S. Paulossa* esimerkiksi Etelä-Afrikan MM-kilpailuista, Lontoon kesä-olympialaisista, Argentiinassa järjeste-tystä Etelä-Amerikan mestaruusturnauk-sesta Copa Américasta sekä useista Bra-silian ystävyysotteluista.

Fernandez huomasi, että kun Brasi-lia hävisi Ranskalle, Saksalle, Englan-nille ja Argentiinalle ystävyysotteluissa 2011–2012, sen nauttima kunnioitus ulko-maisessa mediassa karisi. Huuma palasi, kun Brasilia voitti Maanosaliittojen cupin 2013.

Kuningas jalkapallo. Rio de Janeirossa ilmestynyt O Globo -lehti julkaisi maanantaina 2.6. urheilusivujen sijaan MM-liitteen. Muulloinkin valtaosa lehtien urheilsivuista on pyhitetty jalkapallopelle.

Brasiliassa pelatuissa ystävyysotteluissa kotityleisö puolestaan osoittautui paikoin niuhoksi, jopa vaativaksi. Se buuasi, jos joukkue ei voittanut murskaluvuin.

Kun Brazilian ykköstähti **Neymar** oli vielä maailmalla tuntematon suuruus, Fernandez jututti tätä hotellin käytävällä alle 20-vuotiaiden turnauksessa Perussa. Vuosi oli 2011. Enää moinen ei onnistuisi.

”Nykyään täytyy puhua 30 eri henkilön kanssa, jotta Neymarin luo edes pääsee.”

Kun Fernandezille viime vuonna tarjottiin töitä *Globoesporte.comista*, päätös oli vaikea. Hän nautti työstään ja *Folha de S.Paulosta*, jossa hän myös piti blogia maajoukkueen asioista. Fernandez uskoo, että Globo kiinnostui hänestä juuri siksi.

Myös *Folhaan* hänet soitettiin aikoinaan töihin, kun hän työskenteli kilpailijalla, *O Estado de S. Paulossa*, urheilutoimittajana.

”Soittelu ei ole tavatonta. Sitä tapahtuu joskus, kun paikkoja vapautuu. Koen, että minulla on ollut onnea.”

Toimittajan työ oli brasilialaiselle selviölapsuudesta lähtien. Kotona ahmittiin sanomalehtiä, eikä Fernandez osannut ajatellakaan työtä muualla. Mies vakuuttaa yhä rakastavansa paperilehtiä.

Ensimmäisessä työpaikassaan, Joinvillen kaupungin paikallislehdessä *A Noticiassa*, hän teki aluksi poliisi- ja talousuutisia. Sitten urheilutoimituksesta tarjottiin paikkaa.

”Olin huomannut, että urheilutoimittajilla oli muita hauskeempaa. He saivat katsoa pelejä töissä, matkustaa ja käydä otteiluissa. En ole katunut valintaani.”

Urheilujournalismi eli *o jornalismo esportivo* tarkoittaa Brasiliassa käytännössä jalkapallojournalismia. Lehtien urheilsivuista valtaosa on omistettu *futebolille*.

Urheilutoimituksissa seurataan Fernandezin mukaan myös lentopalloa, koripalloa ja autourheilua, etenkin formula 1:tä. Tosin lähinnä silloin, kun Brasilia menestyy.

”Jalkapallo peittoaa aina kaiken. Olisi outoa, jos jokin toinen laji saisi enemmän tilaa”, Fernandez sanoo.

”Jalkapallo peittoaa aina kaiken. Olisi outoa, jos jokin toinen laji saisi enemmän tilaa.”

Brasiliassa jalkapallo on 1930-luvulta kytkeytynyt vahvasti kansalliseen identiteettiin. Se yhdisti kansakunnan ja osoitti sen suurenmoisuuden, kirjoittaa brittitoimittaja **Alex Bellos** teoksessaan *Futebol – brasilialainen elämäntapa*. Bellosin mukaan urheilutoimittajat ovat sittemmin vahvistaneet myyttiä brasilialaisen pelityylin ainutlaatuisuudesta: tanssinomaisuudesta, luovuudesta ja näyttävyydestä.

Myös poliitikot ovat hyödyntäneet jalkapalloa viestiensä levittämiseen. Esimerkiksi sotilashallinto kiillotti Brazilian vuoden 1970 maailmanmestaruudella julkisuuskuvaansa.

Juuri tuo voitto muutti kuitenkin brasilialaista urheilujournalismia kriittisemmäksi, toteaa Riossa asuva jalkapallotoimittaja **Tim Vickery** *Sambafoot*-blogissaan. Hänen mukaansa brasilialaistoimittaja **Juca Kfour**i loi otteen, jossa jalkapalloon ja menestyk-

seen alettiin suhtautua kulttuurisina ilmiöinä.

”Kfourin logiikka oli yksinkertainen: Sotilasjunta on vienyt meiltä niin monia asioita, etten anna heidän omia jalkapalloa. Peli ja Brazilian taitavuus kuuluvat kansalle”, Vickery kirjoittaa.

Seurauksena oli urheilujournalismi, joka suitsutti jalkapallomenestyksestä hallinnon sijaan pelaajia ja valmentajia. Menestys oli jotain, mikä saattoi toteutua hallinnon, yhteiskunnan ja kisajärjestäjien puutteista huolimatta.

Verkkojournalismi on Martín Fernandezin mielestä tuonut hänen työhönsä ajan ja muodon vapautta. Sanomalehdessä oli vakiintuneet työajat ja jutuilla rajattu tila. Blogiutisten mitta on vapaa kuten julkaisuajakin.

”Internet pakottaa nopeuteen, mutta antaa myös aikaa. Jos saan uutisen kymmeneltä illalla, voin julkaista sen kaikessa rauhassa, koska lehtien toimitukset ovat jo kiinni”, Fernandez sanoo.

”Tein alussa sen virheen, että julkaisin juttuja liian nopeasti. Nykyään tarkistan tiedot kärsivällisesti. Pomoni painottavat, että laatu on lukijamääriä tärkeämpää.”

Fernandez tekee usein töitä kotonaan. Hänen työaikansa on maanantaista perjantaihin, mutta viikonloppuisinkin hän soittelee usein lähteilleen. Muutenhan työviikko saattaisi alkaa niin, ettei hän tietäisi tuoreista tapahtumista mitään. Lomaa on vuodessa 30 päivää.

”Kollegani ovat upeita, he auttavat minua paljon. Seuroilla on omat erikoistoimittajansa, joilta saan blogiini juttuvinkkejä”, Fernandez kehuu.

Entisessä pestissään hän synynä maajoukkueen lisäksi paikallisseuroja. Se tarjoitti ottelukeikkoja aina keskiviikkoisin

Kuhinan keskipisteessä. Martín Fernandez nauttii työstään Brasilian maajoukkueen tukikohdassa. ”Kaikki haluavat nähdä maajoukkueen pelaajat ja lukea heistä. Se on kuin katselisi historiaa läheltä.”

ja sunnuntaisin. Siis juuri sitä, mikä Fernandezia aluksi urheilutoimittajuudessa kiehtoivat. Mies on huomannut, että intohimoinen jalkapalloon on vähentynyt työvuosien myötä. Hän ei esimerkiksi enää vietä vapaapäiviään paikallisotteluissa. Paitsi hiljattain.

”MM-kisat ovat kuin raportointi sodasta tai presidentinvaaleista.”

”Kävelin eräänä sunnuntaina paikallisotteluun. Ostin lipun. Edellisestä työkeikasta oli pitkä aika. Oli nautinto vain katsoa peliä työnteon sijaan.”

Martín Fernandezin sähköpostiosoitteessa esiintyy sana *maracanazo*. Käsite viittaa Maracanãn stadionilla Rio de Janeirossa käytyyn vuoden 1950 MM-kilpailujen loppuotteluun, jossa Uruguay voitti ennakkosuosikki Brasilian 2–1. Se on Brasilian urheiluhistorian synkin tragedia, jota maassa on verrattu jopa Hiroshiman pommitukseen. Fernandez ei viljele *maracanazoja* irvail-

lakseen. Hänen isänsä on uruguaylainen, ja perhe asui Uruguayssa Fernandezin elämän ensimmäiset kaksi vuotta. Sähköpostiosoite onkin kunnianosoitus piskuiselle naapurimaalle.

Fernandez kannattaa MM-kilpailuissa molempia maita, on aina kannattanut. Hänen mielestään mestaruus hyödyttäisi enemmän Uruguayta kuin Brasiliasta, joka on jo maailman menestynein jalkapallomaa. Toisaalta Brasilia on maailman ainoa maa, joka on hävinnyt loppuottelun kotiyleisönsä edessä.

Kokenutta arvokisakiertäjää kiinnostaa, millaiset kilpailut hänen kotimaansa järjestää. Hän uskoo, että vaikka osa kisoihin luvatusista infrastruktuureista jää kesken, lopulta kaikki toimii. Niin Brasilian yleensä käy, tavalla tai toisella.

Mitä tahansa jalkapallon MM-kilpailuissa tapahtuukin, se kirjataan historiaan. Historiallisten tapahtumien seuraaminen lähietäisyydeltä kiehtoo Fernandezia.

Sitä paitsi hänen työputkensa kohde, Brasilian maajoukkue, kiinnostaa lukijoita tällä hetkellä enemmän kuin liki mikään muu. Mikä etuoikeus toimittajalle!

”MM-kisat ovat kuin raportointi sodasta tai presidentinvaaleista. Jos Brasilia voittaa, se on historiaa. Jos Brasilia häviää, sekin on historiaa.” ■

Martín Fernandez

Kuka? Urheilusivusto Globoesporte.comin 33-vuotias verkkotoimittaja. Kirjoittaa Bastidores FC -jalkapalloblogia ja kommentoi jalkapalloa työnantajansa Rede Globon urheilukanavalla SporTV:ssä. Syntyi Uruguayn Montevideossa, asuu Brasiliassa, São Paulossa.

Tausta: Opiskeli journalismia Ielusin yliopistossa Etelä-Brasilian Joinvillessä. Työskennellyt aiemmin Folha de S.Paulo-, O Estado de S. Paulo- ja A Notícia -sanomalehdissä. Seuraasi Brasilian jalkapallomaajoukkuetta arvokilpailuissa 2010–2013.

Ammatillinen haave: Työskennellä kirjeenvaihtajana. ”Olen matkustanut työssäni liikaa, mutta pelkäästään lyhyitä jaksoja. Niistä jää aina halu asua jossakin pitkään.”

Jutun muovaajat

Editointi on paljon muuta kuin oikolukua ja viimeistelyä. Tekstin muokkaaminen alkaa jo juttuaiheen ideoinnista. Lue seuraavilta sivuilta, miten erilaisia juttuja kolme editoria teetti samasta aiheesta.

Ilkka Pernu, teksti 🧡 Heli Saarela, kuvitus

toimittaja **Ilkka Pernu** sai Journalistilta toimeksiannon, jonka pohjalta hän myi Kodin Kuvalehteen, Aamulehteen ja Kuukausiliitteeseen juttuidean. Yhteisenä nimittäjänä oli, että jutun piti käsitellä median valtaa.

Lehtien editorit saivat vapaat kädet muokata aiheet oman välineensä näköisiksi. Näin syntyi kolme täysin erilaista juttua, jotka havainnollistavat, miten suuri merkitys editoinnilla on.

Kuten Pernu kommentissaan sivulla 19 toteaa, editointi ei typisty oikolukuun, vaan se on merkittävä osa koko jutuntekopro-sessia. Samalla paljastuu, miten eri tavoin tekstien tilaajat editointiin suhtautuvat.

Kirjoittajalle editointi on vaativa, mutta yleensä antoisa prosessi. Palaute ja tekstin muokkaus saattavat kirpaista, mutta ovat yleensä hyväksi: keskinkertaisesta juttu-ideasta saattaa hyvällä editoinnilla syntyä loistava juttu.

Manu Marttinen

EDITOINNIN ERIKOISSIVUT 13–19

Lehti: Aamulehti. Juttu julkaistu 25. toukokuuta viikonvaihdessuviilla.

Editori: Sari Torvinen, Alman viikonvaihteen uutispäällikkö

Jutun lähtökohta: Ensimmäisessä keskustelussa editorin kanssa mietimme median valtaa paikallisen aiheen kautta. Onko Aamulehti vaikuttanut poliitikkojen päätöksiin konkreettisesti Pirkanmaalla? Voiko asiaa jotenkin todistaa? Entä mikä olisi hyvä tapaus tarkastella? Rantaväylän tunneli on herättänyt keskustelua pitkään. Aamulehdessä aiheesta on kirjoitettu noin 20 vuotta. Sain esimerkkijutun, mille juttupaikalle se voisi tulla.

Ajoiko media tunnelin läpi?

Tampere päättää kohta ratikkalinjasta. Vaikuttaako media päätökseen?

Tutkitaan asiaa menneen päätöksen kautta. Miten kävi tunnelissa, kysytään asiaa heiltä joilla valtaa on: poliitikoilta.

Tampereen päättäjät äänestävät kevään aikana rakennetaanko kaupunkiin raitiotie. Lopullisen päätöksen tekevät kaupunginvaltuutetut, mutta millä perusteilla he päätöksen tekevät.

He keräävät tietoa monesta lähteestä. Yksi lähde on media. Vaikuttaako sanomalehtien kirjoittelu päätöksiin?

Kysymys on relevantti, sillä medially on aivan liikaa valtaa. Ainakin, jos asiaa kysytään suomalaisilta. Tämä kävi ilmi muutaman vuoden takaisessa kyselyssä, joka oli osa Suomen Akatemian tutkimushanketta.

TNS Gallupin tekemässä kyselyssä tiedusteltiin suomalaisten näkemyksiä suomalaisesta mediasta. 84 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että medially on suuri valta mielipiteisiin ja 49 prosentin mukaan valta on kasvanut niin, että sitä on jo liikaa.

Asia ei kuitenkaan ole niin: kyselyssä tiedusteltiin kansalaisten mielipidettä asiaan. He siis uskoivat, että medially on liikaa valtaa.

Tiedotusvälineiden konkreettisen vallan tutkiminen on hankalaa. Vaikuttiko *Aamulehden* kirjoittelu Tampereen kaupunginvaltuuston päätökseen rakentaa rantaväylän tunneli?

Tampereen kaupunginvaltuusto hyväksyi rantaväylän tunnelin rakentamisen viime syksynä täpäräsi äänin 36–31. Jos kolme valtuutettua olisi äänestänyt toisin, tunnelihanke olisi tuolloin syyskuuisessa kokouksessa torpattu äänin 33–34.

Reilu viikko ennen äänestystä neljä demarinaista ilmoitti, että he aikovat äänestää tunnelin puolesta – toisin kuin koko muu valtuustoryhmä.

Kysytään heiltä, vaikuttiko media päätökseen.

Editori: Hyvä, cliffhanger ja hyvät luvut.

Kaikki neljä sosiaalidemokraattinaista – Hanna Tainio, Johanna Loukaskorpi, Riitta Ollila ja Tarja Jokinen – teki päätöksen äänestää koko valtuustoryhmää vastaan kesällä 2013 pian sen jälkeen, kun kaupungin tekemä selvitys tunnelihankkeesta oli valmistunut.

Myös *Aamulehdessä* esiteltiin tulevia suunnitelmia.

”Kyllä siinä mielessä media vaikutti, että lehdessä oli laajoja artikkeleita ja hyviä karttoja. Jutuilla oli jonkin verran vaikutusta”, Hanna Tainio sanoo.

”Varsinainen päätöksenteko tapahtui asiakirjojen perusteella”, hän lisää.

Samaa sanovat muut. He painottavat, että eivät henkilökohtaisesti olleet missään vaiheessa tunnelia vastaan, mutta he mukautuivat ryhmän kantaan – aina siihen asti, että oli tehtävä päätös. Toisin sanoen he piilottivat oman näkemyksensä, kunnes oli painettava äänestysnappia.

”Siinä vaiheessa, kun selvitykset kesällä tulivat ja mukana oli kaikki työllisyysnäkökulmat, kävin Jaakobin kamppailua itseni kanssa”, Johanna Loukaskorpi sanoo.

”Tein itse päätöksen. Koin, että en voi äänestää asiantuntijatietoa vastaan. Medially ei ollut päätöksessäni isoa roolia.”

Ryhmän vastaan äänestämistä helpotti myös se, että hän ei ollut yksin, vaan yksi neljästä.

Haastateltujen poliitikkojen mukaan lehtijutut eivät ole koskaan saaneet heidän miel-tään kääntymään. Sen sijaan oma kanta on saattanut saada tukea.

”*Aamulehden* myönteinen tunnelikirjoittelu vahvisti omaa näkemystäni tunnelin tar-

Toimittaja: Näkökulma tuli editorilta – valtaa tarkastellaan yhden tai useamman tapauksen kautta, mutta haastateltavat ja tietolähteet olivat toimittajan valitsemia. Editori antoi vapaat kädet työstää juttua siihen suuntaan, mikä on toimittajan mielestä kiinnostava. Editori toimi sparrausapuna.

Toimittaja: Alkuperäinen ingressi: Onko medially oikeasti valtaa? Kysytään heiltä, joilla sitä on: poliitikoilta.
Editori: Meille mahtuu kaksi ingressiä. Eli tähän voisi ottaa jo sen tunnelin ja ratikan.

Toimittaja: Alku oli erilainen ensimmäisessä versiossa. Lähti liikkeelle kyselystä, joka tulee vähän myöhemmin.
Editori: Onko muutaman vuoden takainen mielipidekysely hyvä johdanto? Olisiko jokin muu tapa tehdä tästä kysymyksestä ajankohtainen? Houkuttaa kuitenkin käyttää tätä tutkimusta, mutta pitäisikö ottaa ykköskoukuksi se, että nyt päätetään ratikasta?

Toimittaja: Oli ensin näin: Asia ei kuitenkaan välttämättä ole niin.
Editori: Varo täytesanoja. Olen boldannut sanat, jotka mielestäni voisit nap-sia pois.

Editori: Meidän pitää miettiä myös kuvitusta. Olisiko se revinnäisiä? Sinä kävit läpi arkistoa. Anna päivämääriä, jotka poimimme esiin. Vai olisi sinulla muuta mielessä? Voimme yhdistää otsikot ja tunnelin aikajanan.

Toimittaja: Oli ensin: Mutta varsinainen päätöksenteko tapahtui asiakirjojen perusteella.
Editori: Aloita lauseet harvoin ja harkiten mutta- tai ja-sanoilla. Poliitikkojen puheet ovat niin kiilalauseita ja osin käsittämättömiä, että käy ne läpi.

Toimittaja: Tätä kohtaa selvensin editorin pyynnöstä.
Editori: Mielenkiintoista! Teitkö jatkokysymyksen? Eli olivatko he epävarmoja tai jopa oikeastaan tunnelin puolella, mutta eivät puhuneet mitään ennen kuin tuli päätöksen aika?

peellisuudesta”, Hanna Tainio sanoo.

Erityisesti lehdistä julkaistut havainnekuville oli vaikutusta: ne vahvistivat omaa kantaa.

Paikallispoliitikkojen näkökulmasta median valta on sitä, että se tarjoaa lisätietoa aiheista, joita ei ehdi seurata.

Jos ei ole tietyssä lautakunnassa, lisätieto saattaa tulla median kautta. Johanna Loukaskorpi erotettiin ryhmästään, joten hän on seurannut lehdistä muiden valtuutettujen kirjoittelua tavara-asemasta.

Yhdyskuntalautakunta päätti viime syksynä purkaa ratapihalla sijaitsevan vanhan tavara-aseman, mutta vilkas keskustelu paikallislehdistössä on vaikuttamassa päätöseen; tuoreimmassa kaavamuutoksessa tavara-asemalle on paikka.

Sen sijaan, että media kääntäisi päättäjien päitä, sen valta on enemmän kansalaiskeskustelun herättäjänä. Jos lehti olisi päättänyt, että tavara-aseman kohtalo ei ole merkittävä uutisaihe, nykyisenkaltaista keskustelua tuskin olisi syntynyt.

Riitta Ollilan mukaan median tärkein tehtävä on tiedustella päättäjien kantoja ennen vaaleja. Jos poliitikko tuo oman mielipiteensä julki lehdessä, se ”sitoo myöhemmin käsiä”.

Ollilalla on tästä kokemusta: hän laittoi nimensä rantaväylän tunnelia vastustaneeseen valtuustoaloitteeseen helmikuussa 2013 – ja nyt katuu sitä.

”Oli virhe laittaa aloitteeseen nimi. Oli helppo olla ei-päätöksen kannalla, vaikka olen ollut tunnelin kannattaja alusta lähtien. En ole mieleni pohjalla missään vaiheessa vaihtanut mieltäni.”

Ryhmän paine vain oli liian suuri.

Onko medialla valtaa vai ei?

On, mutta on vaikea osoittaa mitään konkreettista, väittää journalismin tutkija **Esa Reunanen**.

”Se on yksi ääni muiden joukossa. Ei medialla kovin etuoikeutettua vaikutusvaltaa ole.”

Hänen mukaansa poliittiset osapuolet käyttävät median esittämiä argumentteja lähinnä keskinäisessä vakuuttelussa ja väänössä.

”Tuskin silti kukaan lähtee median argumentteja noudattamaan.”

Tämä logiikka pätee vaikkapa tunnelikiistassa, jossa poliittiset leirit jakaantuivat selvästi. Vaikutusvalta riippuu monista muista tekijöistä.

Kunta-asioista *Aamulehden* kirjoittava toimittaja **Aki Taponen** tunnistaa oman valtansa – sen, ettei sitä aina ole.

”En usko, että tekemilläni *Aamulehden* kirjoituksilla tunnelista oli valtaa päättäjiin. Ainakaan, jos vallalla tässä tarkoitetaan sitä, miten muutama demari kääntyi tunnelin kannalle.”

Tärkein, mutta vaikeimmin osoitettava valta on siinä, mitkä asiat ja näkökulmat saavat mediassa näkyvyyttä.

”Oma roolini on tiedon välittäminen, ja joskus voin tarjota sellaisia näkökulmia, jotka voisivat muutoin jäädä vähemmälle huomiolle. Olen huomannut, että lehden esille nostama epäkohta kyllä vaikuttaa poliittiseen keskusteluun ja on sitä kautta voinut välillisesti vaikuttaa päätöksentekoon esimerkiksi siitä, pidetäänkö valtaosa terveysasemista kiinni heinäkuun.”

Media voi myös nopeuttaa ratkaisua sellaisissa tapauksissa, joissa on yksi selvä ongelma, josta kaikki ovat periaatteessa samaa mieltä. Esimerkiksi homeongelmista tai valelääkäreistä kirjoittaminen on vauhdittanut viranomaisten tekemiä tarkastuksia.

Sen sijaan tunnelia tai pikaraitiotietä yksi sanomalehti ei voi rakentaa tai kaataa.

Editori: Ensimmäisessä versiossa sama asia oli sitaatissa.

Toimittaja: Editori pyysi muuttamaan sitaatin leipätekstiksi. Myös muualla oli sama ongelma.

Toimittaja: Aluksi loppu oli erilainen. Päätyi ennen tätä kohtaa.

Editori: Pitäisikö soittaa vielä Aamulehden toimittajalle, esimerkiksi Aki Taposelle? Syytetyn penkillä pitää kuulla syytettyäkin.

Sari Torvisen editointiperiaatteet

- Idea ja merkitys.** Mitä halutaan sanoa? Miksi, ymmärtääkö lukija sen myös? Miksi tämä juttu on tehty? Tähän kuuluu otsikointi, jutun alku ja visualisointi.
- Kieli.** Ja- ja mutta -alkuiset lauseet, samoin kiilalauseet ovat jotenkin tämän ajan ilmiö. Sanoman toistaminen, ensin omin sanoin, sitten sitaattissa. Asiaa yritetään viedä liikaa sitaateilla eteenpäin, sitaatit ovat merkityksettömiä ja löysiä. Kuitenkin, jo, -kin, myös, samoin, sen sijaan, eli kaikenlaiset täytesanat. Turhat ”hän sanoo” -rakenteet. Harri sanoo, että hänellä ei ole ollut aikaa kalastaa. Po. Harrilla ei ole ollut aikaa kalastaa. Olla tauti: on ollut, verbit käyttöön.
- Rakenne.** Cliffhangerit, nousut ja laskut. Viimeinen kolmannes ja lopetus: yleensä toimittajan ja editorin voimat loppuvat ja loppuun heitetään, mitä jäljelle jäi. Lopetus. Se on yhtä tärkeä kuin aloitus.

Lehti: Kuukausiliite. Juttu julkaistu 7. kesäkuuta.

Editori: Lauri Malkavaara, Helsingin Sanomien Kuukausiliitteen esimies

Jutun lähtökohta: Prosessi lähti liikkeelle juttuidean tarjoamisesta tietyllä juttupaikalle lehdessä. Sopiva juttupaikka löytyi lehden loppupäästä, jossa on sivun mittaisia tekstejä eri aihepiireistä, kuten politiikasta, taloudesta, urheilusta ja historiasta. Tarjosin aluksi ideaa siitä, miten valta sokaisee toimittajia. Editori piti alkuperäistä ideaa liian ammatillisena keskusteluna yli miljoonan lukijan Kuukausiliitteeseen. Juttuidean pitäisi olla ihan klassinen uusi asia, ilmiö, havainto tai oivallus.

Mikä poliitikon kaataa?

Tähän eivät suomalaiset poliitikot kykene: Toronton pormestari **Rob Ford** on esiintynyt vahvassa humalassa, solvannut ja lyönyt alaisiaan, laukonut rasistisia ja homofobisia kommentteja sekä huutanut raivoissaan: ”I need fuckin’ ten minutes to make sure he’s dead!” Tarvitsen vain kymmenen minuuttia, ja hän on kuollut – tästä on videotallenne. Häntä on toistuvasti epäilty myös perheväkivallasta.

Kaikesta huolimatta hänen poliittinen uransa jatkuu. Edes se, että hän on pormestariaikanaan todistetusti polttanut crackia ja sekaantunut rikollisjengin toimintaan, ei ole kaatanut häntä. Nyt hän pyrkii jatkokaudelle ensi syksynä pidettävissä vaaleissa ja on kannatuskyselyissä kakkosena.

Suomalaisilta poliitikoilta tämä tuskin onnistuisi. Täkäläisen päättäjän uran on kaatanut muun muassa moottorivene, normaalit ruokajuomat ja 200 tekstiviestiä.

Unto Valtanen ja metrojupakka, 1982

Helsingin kaupungin liikennepäällikkönä pitkän uran tehnyt **Unto Valtanen** valittiin 1960-luvun lopussa metron rakentamisesta vastaavan Metrovaunut-yhtiön toimitusjohtajaksi. Vuonna 1976 kaupungin metrotoimikunta tilasi yhtiöltä 345 miljoonalla markalla 13 metrojunaa ilman kilpailutusta. Kolme vuotta myöhemmin toimivallan ylitystä alettiin tutkia: syytöksiä pidettiin niin kovina, että Valtanen pidätettiin virasta elokuussa 1982 – vain muutama päivä metron virallisten avajaisten jälkeen. Viisi vuotta myöhemmin Valtanen tuomittiin vuoden ja yhdeksän kuukauden ehdottomaan vankeuteen. Hän oli ottanut Siemens AG:ltä lahjuksina 80 000 Saksan markkaa ja moottoriveneen. Valtanen kuoli helmikuussa 1989 ilmeisesti ruokamyrkytykseen lomamatkalla Las Palmasissa.

Ahti Karjalainen ja alkoholi, 1983

Pääministeri **Ahti Karjalainen** muistetaan siitä, että hänellä oli läheiset suhteet niin itään kuin alkoholiin. Ensimmäisen kerran julkisuuteen Karjalaisen alkoholin käyttö tuli keväällä 1979, kun hän kärehti rattijuopumuksesta. Hänen uransa katkesi huhtikuussa 1983, kun presidentti **Koivisto** erotti hänet Suomen Pankin pääjohtajan virasta. Karjalainen oli palannut lokakuussa 1982 lomamatkalta Espanjasta, eikä ollut pystynyt antamaan haastattelua lentokentällä vahvan humalan vuoksi. Vuonna 1986 hänelle tarjottiin Keskustapuolueen kunniajäsenyyttä, mutta hän kieltäytyi.

Kauko Juhantalo ja koplaus, 1993

Kun SKOP:n johtaja **Christopher Wegelius** pyysi valtion tukea talousvaikeuksissa olevan Tampellan pelastamiseksi vuonna 1990-luvun alussa, kauppa- ja teollisuusministeri **Kauko Juhantalo** ehdotti ravintolassa, että rahoitusongelmat voisi kätevästi ratkaista yhdistämällä rahoitukseen hänen omia yhtiöitään. Koplaaminen vuoti julkisuuteen; Juhantalo tuomittiin lokakuussa 1993 ehdolliseen vankeuteen lahjuksen ottamisesta ja virkavelvollisuuden rikkomisesta. Eduskunta erotti Juhantalon edustajatoimesta joulukuussa. Kaksi vuotta myöhemmin hän pyrki uudestaan eduskuntaan – ja pääsi. Hän sai 6 580 ääntä, vaalipiirissään neljänneksi eniten.

Pekka Kivelä ja normaalit ruokajuomat, 1994

Kokoomuksen puoluesihteeriksi **Pekka Kivelä** palasi työmatkalta Tallinnasta mukiloituna syksyllä 1994. Pahoinpitelijää oli ärsyttänyt Kivelän käytös lähtöselvityksessä. Kivelä kiisti olleensa juovuksissa, ja myönsi ainoastaan nauttineensa normaalit ruokajuomat. Ravintolalaskun mukaan hän oli juonut Palace-hotellin pitsabaarissa kaksi lasia punaviiniä ja viskin. Tapausta puitiin julkisuudessa useita kuukausia. Lopulta hän luopui tehtävästään vapaaehtoisesti kesän 1995 puoluekokouksessa.

Toimittaja: Tarjosin uutta juttuideaa: ”Olen seurannut suomalaisten poliitikkojen eroihin johtaneita tapauksia, ja niissä kaava on usein samanlainen. Alun perin jopa hieman vähäpätöinen erhe tai syytös muuttuu raskauttavaksi, kun media etsii todisteita, ja poliitikko on pakotettu eroamaan tehtävistä. Tätä suomalaista tyyliä vasten on ollut mielenkiintoista seurata Toronton pormestarin Rob Fordin tarinaa. Editori piti ideaa hyvänä. Kirjoitin 4 000 merkin jutun siitä, mitä opittavaa suomalaisilla poliitikoilla voisi olla Rob Fordilta.

Editori: Rob Fordin uskomaton tarina on toki kovin kiinnostava. Minua siinä vaivaa kuitenkin kaksi asiaa: Ensinnäkin se, että olen jo lukenut nämä suunnilleen samat asiat aikaisemmin, ja luullakseni jopa suomen kielellä. Ja toiseksi se, että johtopäätöksissään kirjoitus on aika kepeä ja ylimalkainen.

Toimittaja: Editori ehdotti, että kuittaisin Fordin tapauksen lyhyesti aluksi ja siirtyisin kokonaan Suomeen.

Editori: Tekisit tältä pohjalta vaikkapa kymmenen legendaarisimman poliitikko-skandaalin listauksen, ja kertoisit, miten niissä kävi.

Jorma Reini ja mustasukkaisuusriita, 1996

Yhtä riitaa ei valtakunnansovittelija **Jorma Reini** osannut sovittaa. Reini saapui joulukuuisena yönä vuonna 1996 kotiinsa naisystävänsä kanssa. Reinin vaimo ei tästä pitänyt. Alkoi riita, jota saapuivat myös poliisit selvittämään. Reini vietiin raudoissa Itäkeskuksen poliisin putkaan. Oikeudenkäynnin alettua vuonna 1997 Reini sai potkut valtakunnansovittelijan virasta. Hänet tuomittiin vahingonteosta sekä virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta ja naisystävä pahoinpitelystä. Tuomion jälkeen hän toimi alan konsulttina, kunnes kuoli 55-vuotiaana sairauskoh-
tauksen toukokuussa 1998.

Matti Ahde ja käpälöinti, 2001

Nelonen-kanavan *Palaneen käryä* -ohjel-
massa kerrottiin maaliskuussa 2001, kuka oli se aiemmin nimeltä mainitsema-
ton johtaja, jota epäiltiin alaistensa ah-
distelusta: Veikkauksen toimitusjohtaja **Matti Ahde**. Selvityksen mukaan Ahde oli syyllistynyt muutaman alaisen-
sa kosketteluun ja käpälöintiin. Ahde jou-
tui eroamaan tehtävästään. Jo seuraavis-
sa eduskuntavaaleissa vuonna 2003 hänet
valittiin Arkadianmäelle.

Harri Jaskari ja paritus, 2006

Tampereen kaupunginvaltuuston jäse-
nestä **Harri Jaskarista** piti tulla kokoo-
muksen ääniharava kevään 2007 edus-
kuntavaaleissa. Toisin kävi. Jaskarin enti-
nen naisystävä syytti häntä parituksesta
ja pahoinpitelystä. Jaskarin oikeuskäsi-
telystä nousi julkinen kohu. 7 päivää jul-
kaisi lokakuussa 2006 kuvan pariskunnan
Espanjan-lomalta. Kummallakin oli mus-
ta silmä. Jaskari erosi esitutinnan aikana
puoluesihteerin tehtävistä. Hänet tuomit-

tiin laittomasta uhkauksesta 55 päiväsak-
koon. Jaskari toimii yhä kansanedusta-
jana.

Ilkka Kanerva ja seksiviestit, 2008

Maaliskuussa 2006 *Hymy* kertoi, että
ulkoministeri **Ilkka Kanerva** oli lähe-
tellyt flirttailevia ja ehdottelevia teksti-
viestejä tanssija **Johanna Tukiaiselle**.
Viestejä oli lähtenyt Kanervalta noin
200. Viesteissä Kanerva kysyi Tukiaiselta
muun muassa, oliko tämä pitänyt puutar-
hansa kunnossa ja sopisiko hänen kosket-
taa Tukiaista yökerhossa sormilla. Kaner-
van käytöstä pidettiin jopa turvallisuus-
riskinä. Huhtikuun alussa pääministeri
Jyrki Katainen antoi lausunnon, jonka
mukaan Kanerva ei voisi jatkaa ministeri-
nä. Kanerva jäi samana päivänä sairauslo-
malle. Hän jatkoi kansanedustajana ja jat-
kaa edelleen.

Antti Kaikkonen ja vaaliraha, 2013

Syksyllä 2009 paljastui, että Nuorisosää-
tiö, jonka hallituksen jäsen ja puheenjoh-
taja oli keskustalainen poliitikko **Antti
Kaikkonen**, oli jakanut vaalirahatukea
keskustan poliitikoille, muun muassa
Kaikkoselle itselleen. Alkoi Nuorisosää-
tiö-oikeudenkäynti. Kaikkonen tuomit-
tiin tammikuussa 2013 viiden kuukauden
ehdolliseen vankeusrangaistukseen.
Huhtikuussa hän erosi suuren valiokun-
nan varapuheenjohtajan paikalta. ”Fiilik-
set meni”, hän perusteli. ■

Editori uudesta versiosta:

Tuosta tuli ihan hauska. Sinun pitäisi vielä
täydentää tarinat loppuun – eli kuinka noille
ihmisille kävi? Esimerkiksi Jaskarista sano-
taan, että hän sai syytteen, mutta ei kerrota
mahdollisesta tuomiosta. Jokaisen perässä
voisi olla ihan lyhyt kommenttilause ihmisen
myöhemmistä vaiheista. Sitten tehdään pientä
kielenhuoltoa ja vähän tiivistetään.

Lauri Malkavaaran editointiperiaatteet

Meillä Kuukausiliitteessä on tapana, että editointi tehdään yleensä useassa
vaiheessa. Ensin kirjoitusta suunnitellaan kirjoittajan kanssa yhdessä, aihet-
ta tarkennetaan, kun ensimmäinen version valmistuu. Kirjoittaja saa siitä
yleispalautteen, jonka perusteella hän yleensä tekee muutoksia, joskus iso-
jakin. Sitten teksti luetaan ensin editoiden ja lopuksi vielä tarkasti viimeistel-
len.

1. Tehtäväsi on valvoa lukijoiden, kirjoittajan, haastateltavien (yleensä),
jutun ja lehden etua – mutta ei omaasi. Tämä on palveluammatti.
2. Epäile kaikkea.
3. Pyri siihen, että asiakkaasi (kirjoittaja) on tyytyväinen. Luultavasti teette
yhteistyötä vastakin.

Lehti: Kodin Kuvalehti. Julkaisusta ei ole tehty päätöstä.

Editori: Mari Paalosalo-Jussinmäki, Kodin Kuvalehden toimituspäällikkö

Jutun lähtökohta: Editori ehdotti kolmea erilaista toteuttamistapaa. Kirjoittaja valitsi yhden, niin sanottuun Ilmiö-juttupaikkaan sopivan jutun. Juttu kertoo, miten media on käyttänyt valtaa. Lukija voi arvioida, onko media toiminut oikein vai väärin. Editori pohti, että jutusta voisi tehdä myös lukijakyselyn, jossa kysyttäisiin tähän liittyviä asioita ja niistä tehtäisiin grafiikkaa tai vastaavaa. Ihmisläheisyys on tärkeää. Jutun pitäisi kiinnostaa porilaista 48-vuotiasta sairaanhoitajaa, joka lukee Satakunnan Kansaa ja Kodin Kuvalehteä ja katsoo telkkarista Vain elämää ja Viimeistä päivää -sarjaa.

Media tuomiolla

Saako media kirjoittaa ihmisistä mitä tahansa? Joskus saa, toisinaan ei. Kokosimme ratkottavaksesi todellisen tapauksen. Ratkaise itse, toimiko media oikein vai väärin.

Saako kiusaajan henkilöllisyyden paljastaa?

Tapaus: Koulu ei puutu kiusaamiseen, kertoo paikallislehti etusivullaan. Juttu paljastaa, että ekaluokkalainen on käyttäytynyt väkivaltaisesti luokkatovereitaan kohtaan ja uhannut murhata nämä. Nimeltämainitussa koulussa on vain kaksi ensimmäistä luokkaa, ja juttu kertoo myös lapsen sukupuolen sekä sen, että hänet siirrettiin toiseen ryhmään.

Toimittaja on haastatellut äitejä, jotka väittävät, ettei koulu puuttunut asiaan, vaan kielsi kiusaamista edes tapahtuneen.

Syytös: Koulun rehtori hermostuu. Hänen mielestään juttu leimaa yhden oppilaan, eikä toimittaja edes yrittänyt tavoittaa tämän vanhempia. Myös oppilaan huoltaja sanoo jutun leimanneen hänen lapsensa.

Rehtori tuntee itsekin joutuneensa erittäin kielteiseen julkisuuteen ilman että sai mahdollisuutta puolustautua.

Puolustus: Päätoimittaja vakuuttaa toimituksen valmistelleen juttua perusteellisesti. Toimittaja haastatteli useita ihmisiä ja tutustui runsaaseen aineistoon. Hän toi jutussa esiin myös sen, että moni vanhempi oli huolissaan kiusaajan puolesta.

Päätoimittajan mielestä sekä lehti että vanhemmat keskittyivät koulun toimintaan ja tapaan käsitellä konflikteja, eivät kiusaajaksi väitettyyn lapseen. Päätoimittaja kertoo lehden pyytäneen rehtorilta haastattelua ja tarjonneen samalla mahdollisuutta tutustua vanhempien kritiikkiin. Päätoimittajan mukaan rehtori torjui tarjoukset.

Toimittaja: Joku vinkki lukijalle: Toimiko lehti oikein? tmv.

JSN:n ratkaisu: Syyllinen. Lehdellä on oikeus kertoa koulukiusaamisesta, koska se on oppilaiden, heidän perheidensä ja koko yhteiskunnan kannalta merkittävä ongelma. Kiusaamisesta esitettiin jutussa erilaisia näkemyksiä, ja myös rehtoria puoltavat näkemykset tulivat julki. Neuvoston mielestä rehtori olisi voinut osallistua keskusteluun yleisellä tasolla.

Lehti löi kuitenkin laimin kiusaajaksi väitetyn lapsen yksityisyyden suojelun. Kun pienen koulun oppilaiden vanhemmat esiintyivät nimillään ja kiusaajaksi epäillystä oppilaasta kerrottiin hänen sukupuolensa ja siirto toiseen ryhmään, hänen henkilöllisyytensä oli helposti pääteltävissä. Kiusaajaksi leimaaminen oli sekä lapsen että hänen perheensä kannalta kohtuutonta.

Editori: Eli tässä kerrotaan jollain taitollisella elementillä että tässä on se ihminen, jota tää juttu koskee.

Koulun rehtori: ”Lehtijuttu aiheutti minulle mittaamattomasti lisätyötä. Koko koulu pyöri pitkään kriisitilassa korjatakseen kaiken menetyksen, mikä lapsille koitui. Opettajilla ei ollut aikaa lapsille.

Johtajana minun olisi pitänyt voida suunnitella tulevaa lukukautta katsoa eteenpäin, mutta se oli mahdotonta. Aikani meni huhujen selvittämiseen ja kirjallisiin selvityksiin eri tahoille todellisista tapahtumista. Pääsimme palaamaan päiväjärjestykseen vasta kuukausien kuluttua.

Teen työtäni lasten vuoksi ja seuraan tarkasti sitä, miten julkisuus kohtelee lapsia. Tässä tapauksessa leimattiin hyvin hatarien ja vääristyneiden tietojen perusteella. Jotkut levittivät jopa tietoisesti väärää tietoa. Koulussa ei tiedetty, mitä kylillä puhutaan.

Editori: Otsikko menee uusiksi, mutta en tiedä vielä, mikä se olisi. Katsotaan sitä yhdessä kuvituksen kanssa.

Editori: Jotain tähän suuntaan, en tiedä vielä. Ajattelen, että puhutellaan lukijaa suoraan inkussa. Mietimme täällä, miten tätä puolta voisi vielä taitossa korostaa.

Editori: Yritin tiivistää näitä JSN-paloja, mutta parempi olisi, jos ne kirjoittaisi kokonaan uudestaan, siis niin kuin kaverille tarinan kertoisit. Kirjoitin keissin uusiksi, mitä mieltä olet? Siis vaihdoin preesensiin, muutin kieltä taviksemmaksiksi, tiivistin aika merkittävästi.
Toimittaja: Toimii paremmin. Suoraviivaisin vielä lisää.

Editori: Tässä [ensimmäisessä versiossa] on nyt se ongelma, että tämä on tylsä. Se ei johdu sinusta vaan JSN:stä. Voisko ne tapaukset ja syytökset ja puolustukset kertoa vähän vähemmän JSN:sti?

Editori: Jos jutussa mainittiin koulun nimi, tässä voisi sanoa, että nimeltä mainitussa pienessä koulussa. Koulun pienuuden voisi jättää kerrottavaksi myöhemmin.

Editori: Mainittiinko siis jutussa koulun nimi? Sanoisin sen suoraan. Tämä kiistan kohteena oleva on vähän kapulaa.

Toimittaja: Editorilta tuli ensimmäisen version lähettämisen aikaan lisäpyyntö: Mietimme päätoimittajan kanssa, että olisi hienoa, jos etsisit nämä tapausten ihmiset käsiisi ja kertoisit, miten epätoivottu julkisuus vaikutti heidän elämäänsä. Ihmiset olisivat taviksia, mikä on Kodin Kuvalehdelle ominaista ja tärkeää. Tämä olisi lyhyt teksti kustakin (1000–1500 merkkiä), monologia. Saisivat esiintyä nimettöminä.

Editori: En ole varma, ymmärränkö, mihin tämä viittaa. Minkä menetyksen? Yksityisyyden? Voisiko tämän sanoa jotenkin konkreettisemmin? Voisiko rehtori antaa esimerkin siitä, miten kriisi näkyi koulussa?
Toimittaja: Ei suostunut kertomaan konkreettisemmin.

Editori: Mitä eroa on leimaamisella ja vakavasti leimaamisella?
Toimittaja: Ei mitään hajua.

Editori: Joo, hyvä, jotain tämäntyyppistä.

On poikkeuksellista, että lasta kohtaan hyökätään julkisuudessa.

Opettajien ammattiyhdistyksessä, työsuojelussa, työterveydessä ja lastensuojelussa ei ole törmätty vastaavaan tapaukseen. Se on nimetty ennakkotapaukseksi.

Koko kohua ei olisi syntynyt ilman lehtijuttua. Yksikään isä tai äiti ei ollut ottanut yhteyttä kouluun.

Tapaus oli jo rauhoittunut, kun Julkisen sanan neuvoston päätös tuli. Vanhempainyhdistys järjesti ennen JSN:n päätöstä keskustelutilaisuuden, jossa pääsimme vastaamaan kysymyksiin.

Minulle tapaus oli raskas. Raskainta oli käsittää, että seitsemänvuotiaasta lapsesta voidaan Suomessa tehdä hirviö. Toivoisin, että lehtijutun ja kyläjuorun välissä olisi selvä raja.”

Faktaboksi

Julkisen sanan neuvosto (JSN)

JSN on toimittajien ja kustantajien elin, joka valvoo journalismin eettisiä periaatteita. Se päättää, onko yksittäinen juttu noudattanut hyvää lehtimiestapaa.

Neuvosto voi pohtia esimerkiksi, sisältääkö lehtijuttu piilomainontaa tai onko toimittaja käyttäytynyt haastattelutilanteessa oikein.

Neuvosto ei kuitenkaan voi määrätä lehdille sakkoja. Se ainoastaan antaa huomautuksia. Langettavan päätöksen saatuaan lehden on julkaistava se.

Editori faktalaatikosta: Ohhoh. JSN:n sivuillaankin on selkeämpi. Pura koko tämä faktaboksi suomeksi.

Disclaimer: Kaikki jutussa esiintyvät tapaukset ovat olleet JSN:n käsiteltävänä ja jutun ratkaisut perustuvat sen ratkaisuihin.

Toimittaja: Pois?
Editori: JOO.

Mari Paalosalo-Jussinmäen editointiperiaatteet

1. Tarina on tärkeämpi kuin lause. Jos jutussa on imaiseva alku, mieleenpainuva loppu ja koukuttava keskikohta eli jos tarinan perusta on kunnossa, lukija antaa anteeksi tylsät sanavalinnat tai takkuavan lauseen. (Sitä paitsi ne ovat asioita, jotka editori voi korjata.) Yksinkertainen rakenne riittää, kun tarina on tarpeeksi hyvä. Hyvä alku on todennäköisesti se, millä aloitaisit, kun kertoisit jutusta kaverille.
2. Yksityiskohdat ratkaisevat, tuleeko tarina iholle. Keskity siis haastateluun ja tiedonhankintaan yhtä intensiivisesti kuin kirjoittamiseen. Ihmisestä ei paljasta kovin paljon se, että hänellä on koira. Se kertoo, jos hänellä on Goa-niminen löytökoira, jonka hän on hakenut Romaniasta ja jonka ekasta vuodesta Suomessa hän on tehnyt YouTube-videon.
3. Kirjoittaminen on ajattelemista. Määritä jutun näkökulma jo ennen kuin alat hankkia aineistoa. Miksi juttu pitää tehdä? Kenelle sen teet? Mitä haluat, että siitä jää mieleen? Tee rakennesuunnitelma, vaikka vain ranskalaisilla viivoilla. Muista se, kun alat laittaa asioita järjestykseen päässäsi ja ruudulla.

Editointi on kommunikaatiota

Editorin työ alkaa jo ennen kuin ainuttakaan sanaa on kirjoitettu.

Kun *Helsingin Sanomiin* perustettiin tammikuussa pelkästään editointiin keskittyvä 40 toimittajan ryhmä, yhdeksi syyksi sanottiin, että sillä aiotaan vähentää otsikko- ja kirjoitusvirheitä.

Se särähti korvaan. Vaikka virheistä tulee paljon lukijapalautetta, ei kielioppivirheiden syynäminen suinkaan ole editorin tärkein tehtävä.

Teimme tämän juttukokonaisuuden siksi, että editointia olisi mahdollista avata eri kanteilta. Oli valaisevaa, miten eri tavoin editorit näkevät editoinnin roolin. On yhtä monta tapaa kuin on editoriakin. Usein kirjoittajan äänen lisäksi kuuluu myös editorin ääni.

Editorin työ alkaa jo ennen kuin ainuttakaan sanaa on kirjoitettu. Itse asiassa työ alkaa jo sillä hetkellä, kun editori kuulee tai lukee juttuideasta – kun toimituspäällikkö tai muu editoinnista vastaava alkaa etsiä ehdotetulle idealle paikkaa omasta lehdestä. Mikä on jutun tyylilaji, näkökulma ja muoto, keitä haastatellaan, missä heitä haastatellaan ja mitä heiltä kysytään – kaikki nämä ovat olennaisia editointiin liittyviä kysymyksiä.

Aikakauslehtiin kirjoittavana freelancerina teen tiivistä yhteistyötä editorien kanssa, ja olen oppinut arvostamaan tarkkaa ja vaativaa editointia. Hyvä editori tuntee kirjoittajan vahvuudet ja heikkoudet, luottaa häneen, mutta ei pelkää konfliktia. Editointi on ensisijaisesti kommunikaatiota.

Editointiprosessin jälkeen voi olla rusikoitu olo

niin kuin tiukan sulkapallopelin tai keskustelun jälkeen. Editorin kiperät lisäpyynnöt tuntuvat kohutuuttomilta, kun on juuri saanut tekstin omasta mielestään kasaan – vaikkakin vain huterasti teipillä.

Koska niin käy aina, olen oppinut nauttimaan editorin punakynämerkinnöistä ja henkisistä raipaniskuista. Sillä totuus on, että lopputulos on aina parempi, kun matkassa on ammattimainen editori.

On vaikea arvioida, ovatko *Hesarin* jutut parantuneet editointivahvuuden lisäämisen jälkeen, mutta yksi positiivinen asia ainakin on tapahtunut: nyt kirjoittajan nimen lisäksi sivuilla on editorin nimi. Ei anneta kaikkea kunniaa – ja virheiden sattuessa haukkuja – kirjoittajalle.

Ilkka Pernu

Nuorten äänet

Vähemmän yksinkertaistuksia ja henkilökeskeisyyttä. Enemmän itsekritiikkiä ja EU-juttuja. Tätä toivovat medialta Nuorten Ääni -toimituksen Verna Virkkunen, Reeta Niemonen ja Tuukka Tuomasjukka.

Janne Salomaa, teksti
Aino Huovio, kuvat

Verna Virkkusen ura toimittajana alkoi 14-vuotiaana. Hänen ensimmäinen tehtävänsä lokakuussa 2011 oli pyytää presidenttiehdokas **Timo Soinia** *A-Studioon* Nuorten Ääni-toimituksen (NÄT) vaalisarjaan. Työ ei ollut helppo, sillä nuoret halusivat, että Soini maalaa graffitin. Aluksi ehdokkaan avustaja kertoi, että Soinilla on aikaa vain

”oikeille haastatteluille”.

”Lopulta Soini suostui. Hän ilmeisesti tajusi, että se näyttää huonolta, jos hän on ainoa ehdokas, joka kieltäytyy. **Paavo Väyrynenkin** lähti hippikommuuniin”, kertoo nyt 17-vuotias Virkkunen.

Hän istuu NÄT:n tiloissa nuorten toimintakeskus Hapessa Sörnäisissä yhdessä kahden muun toimituksen jäsenen, **Reeta Niemosen**, 19, ja **Tuukka Tuomasjukkan**, 19, kanssa. Niemonenkin on huomannut, että moni päättäjä suhtautuu ylimielisesti nuoriin journalisteihin.

”Siitä on myös hyötyä. Haastateltavat eivät osaa odottaa meiltä pahoja kysymyksiä ja saattavat tulla yllätetyiksi housut kintuissa”, Niemonen sanoo.

Räikeimmin pöksyt jäivät puolitankoon Linnanmäen toimitusjohtajalla **Risto Räikkösellä**, jota NÄT haastatteli kesälä 2011. Räikkösen vähättelevä suhtautuminen nuorten toimitukseen sai muut mediat jatkamaan toimitusjohtajan grillausta Linnanmäen työskentelyolosuhteista. Haastattelun tehneestä **Rosa Kettumäestä** on tullut ammattitoimittaja,

Monta rautaa. Pääkaupunkiseudun Nuorten Ääni -toimitus tekee journalismia isoihin medioihin. Tuukka Tuomasjukka on kirjoittanut Seuraan. Reeta Niemonen ja Verna Virkkunen ovat kirjoittaneet Helsingin Sanomiin ja olleet mukana usean Ylen tv-ohjelman teossa. Kaikki heistä ovat päivittäneet Suomen Kuvalehden sivuilla olevaa NÄT:n blogia.

kuten monesta muustakin NÄT:n entisestä jäsenestä.

Siinä missä päättäjät ovat vähätelleet nuoria, ovat mediatolot ottaneet Nuorten Äänen vakavasti. Toimitus on päässyt tekemään kymmeniä juttuja muun muassa *Helsingin Sanomiin* ja Ylen ajankoh- taisohjelmiin. NÄT:n idea on, että nuo- ret päättävät itse, mistä ja miten juttun- sa tekevät.

”Joskus tulee kyselyitä, että kun teillä on nuorten toimitus ja teette ilmaiseksi, niin teettekö meille vaikka promovideon. Muualta tuleva idea saa kuitenkin olla aika kiinnostava, että me lähemme mu- kaan”, Niemonen toteaa.

Palkkiolliset freelancekeikat ovat eri asia. NÄT:n ulkopuolella Niemonen ja Tuomasjukka ovat kirjoittaneet esimer- kiksi Suomen Lukiolaisten Liiton lehteen *Improbaturiin*.

”Haastateltavat eivät osaa odottaa meiltä pahoja kysymyksiä ja saattavat tulla yllätetyiksi housut kintuissa.”

Nuorten Äänen toimittaja Reeta Niemonen

”Olen tajunnut NÄT:ssä, että juttuja voi hyvin tehdä ilman varsinaista toimit- tajan koulutusta”, Tuomasjukka sanoo.

Hän toivoo kuitenkin myös saavansa alan koulutuksen ja on hakenut Tampe- reen yliopistoon opiskelemaan journalis- tiikkaa.

”Minua on aina kiinnostanut moni asia, ja toimittajan työssä saan toivottavasti perehtyä ja ottaa selvää asioista.”

Niemonen aloittaa syksyllä kansainvä- listen suhteiden yliopisto-opinnot Parii- sissa. Hän ei aio ammattijournalistiksi, kuten ei Virkkunenkaan. Heistä toimitus- työ on liian lyhytjännitteistä ja hektistä.

”NÄT on näyttänyt, millaista toimitta-

jan työ voi parhaimmillaan olla: saa teh- dä juttuja rauhassa niistä aiheista, jois- ta haluaa, ja tärkeintä on sisältö”, Niemo- nen kuvailee.

”Minusta on tullut niin hemmoteltu, että olen alkanut epäillä, haluanko lain- kaan tehdä työkseni toimittajan töitä, jos vaarana on joutua kirjoittamaan sähköjut- tuja auto-onnettomuuksista.”

Moni tunnettu journalisti on vieraillut nuorten toimituksessa ja kertonut muun muassa media-alan vaikeuksista. Niemo- nen, Virkkunen ja Tuomasjukka uskovat kuitenkin, että ammattijournalisteille on töitä tulevaisuudessakin.

”Vaikka kaikki ryntäisivät nettiin teke- mään sisältöä, moni kaipaa sitä, että joku suodattaa työkseen tietoa ja kasaa sen jär- kevään muotoon”, Niemonen sanoo.

Kolmikko ei usko edes paperilehden nopeaan kuolemaan.

”En pysty keskittymään netissä juttu- jen lukemiseen. Tarvitsen paperilehden, siinä on eri fiilis”, sanoo Virkkunen.

Hän ja Tuomasjukka kertovat lukevan- sa säännöllisesti kirjastossa aikakausleh- tiä. Lisäksi Tuomasjukka tilaa *Helsingin Sanomia* paperiversiona.

Median kuluttajina NÄT:n jäsenet ovat kriittisiä ja toivovat syvällisiä, monipuoli- sia juttuja.

”Journalistien tulisi olla kriittisempiä itseään kohtaan. Suomalainen media lei- maa Venäjän median epäluotettavaksi, mutta ei huomioi sitä, että yhtä lailla län- simaiseen mediaan vaikuttaa moni teki- jä”, Tuomasjukka sanoo.

Niemosta ärsyttää, että media lähes- tyy asioita niin usein konfliktien kautta. Hän myös kummastelee, miksi sitä pide- tään uutisena, jos ulkomailla uutisoidaan Suomesta.

Virkkunen puolestaan kritisoi poliitti- sen journalismin henkilökeskeisyyttä.

”Kun vasemmistoliitto lähti hallituk- sesta, lööpissä luki ’Paavon mitta täyttyi’. Kaikkea ei voi yksinkertaistaa.”

Virkkunen toivoisi, että tällaisen teat- terin sijasta toimittajat tekisivät enem- män juttuja EU:sta.

”Sellaisia, joissa kerrottaisiin konk- reettisesti, kuka EU:ssa päättää, mistä päättää ja milloin jokin päätös tulee voi- maan.” ■

Pääkaupunkiseudun Nuorten Ääni -toimitus (NÄT)

Mikä? Helsingin nuorisosiainkeskuksen vuon- na 2006 käynnistämä hanke, joka pyrkii lisäämään nuorten yhteiskunnallista aktiivisuutta ja tuomaan heidän äänensä kuuluviin valtamediassa. Aloite toi- mituksen perustamisesta tuli joukolta innokkai- ta nuoria. NÄT on tehnyt juttuja muun muassa Hel- singin Sanomiin ja Ylen ajankohtaisohjelmiin. Lisäk- si sillä on oma blogi Suomen Kuvalehden verkkosi- vuilla.

Keille? Kaikille 13–19-vuotiaille pääkaupunkiseutu- laisille. Tällä hetkellä mukana on noin 35 nuorta.

Palkittu: Toimituksen ohjaajina on kaksi journalisti- taustaista nuorisotyöntekijää. Päätösvalta toimituk- sessa on kuitenkin nuorilla itsellään. Nuorten Ääni sai vuonna 2012 oikeusministeriön jakaman Demo- kratiapalkinnon.

Kahden kauppa

Juttuja tilattaessa kakkoslaatua syntyy tiskin molemmin puolin. Kysyimme ostajien ja myyjien kokemuksia juttukaupan vaikeudesta.

Martta Kaukonen, teksti 🐉 Janne Martola, kuvitus

Tilaa täsmällisesti, ostaja!

Työ valmistuu myöhässä, se ei vastaa briiffiä ja avustajakin katoaa ulkomaille. Ostavat toimittajat tietävät tuhat tarinaa pieleen menneistä juttuhankkeista.

nuortenlehden toimitussihteerin kertoo, kuinka eräs freelancer lähetti jutun, joka oli kirjoitettu ranskalaisilla viivoilla.

”Koska en saanut häntä kiinni, minun piti itse kyhätä stoori niiden ympärille.”

Toisinaan käy niin, että avustaja syysää jutunteon toimituksen niskaan. Hän ei viitsi itse etsiä haastateltavia, ja lopulta voi käydä niin, että tilattu juttu täytyy haudata, koska toimituksella ei yksinkertaisesti ole aikaa ja eväitä paikata juttua,

joka on täysin epäonnistunut. Ja hyvä idea menee pilalle.

Joskus juttujen saapuminen toimitukseen kestää. Kun juttua ei kuulu, selitykset ovat usein luovia. Koira ei sentään syö papereita, mutta usein vedotaan haastateltavan hankaliin piirteisiin: heistä ei saa mitään irti, he vaativat liikaa korjauksia. Joskus annettu aihe on vain tekijän mielestä hankala.

”Härskeissä tapauksissa ensimmäinen juttutilaus on myös viimeinen.”

Ari Korvola

”Jutun piti kertoa erään henkilön eläkkeelle jäämisestä. Toimittaja totesi, että haastateltava nolostelee eikä halua puhua asiasta. Kun otin yhteyttä haastatelta-

vaan, hän sanoi kertovansa aiheesta mielellään”, kertoo eräs juttuja tilaava toimittaja.

”Kerran avustaja katosi aivan viime hetkellä. Häntä ei saanut kiinni millään välineellä. Hän oli vannonut kautta isoäitinsä haudan, että juttu tulee ajoissa”, eräs päätoimittaja kertoo

Aina ei edes selitellä. Luvattu työ vain jää tekemättä, kun tekijällä on jotakin mukavampaa mielessä – Facebook paljastaa, että hän bailaa Berliinissä.

Seuran toimituspäällikön **Ari Korvolan** vinkki ostaville toimittajille on: kannattaa googlata tekijän aiempia töitä – ja tehdä toimeksiannoista aina kirjallinen briiffi. Aina toki sekään ei tuota hyvää tulosta.

Korvola ymmärtää varsinkin uransa alussa olevia kirjoittajia, jotka tarvitsevat joskus sparrausta.

”Keskusteluapu voi auttaa solmukohdissa, mutta esimerkiksi deadline on yksiselitteinen. Härskeissä tapauksissa ensimmäinen juttutilaus on myös viimeinen.”

Vaadi briiffiä, free!

Freelancerin vuorokaudessa oletetaan olevan enemmän kuin 24 tuntia. Hän tekee ison urakan hetkessä ja on käytettävissä iltaisin ja viikonloppuisin, pyhinäkin. Ja vaikka yöllä.

Naistenlehtiä avustava freelancer kuvaa vapaan toimittajan arkea:

”Muutamaan tuntiin pitää mahtua meikkaus, kampaus, kuvaus ja tähden syvähaastattelu. Jutun tilaaja kiljuu keikan jälkeen, että friikki ei ole saanut haastateltavaansa avautumaan.”

Jutulla pallottelu korpeaa häntä: Artikkelia heitellään kuin bumerangia, jos se ei miellytä. Aina tilaaja ei osaa edes sanoa, mitä sille voisi tehdä. Toimituksen tekemisiin korjauksiinkin on suostuttava, vaikka ne sisältäisivät asiavirheitä.

Toinen naistenlehtiä avustava freelancer toteaa: ”Editoiminen huonontaa juttua myös haastateltavan mielestä. Toimitus saattaa vaatia haastateltavalta tarkennuksia, joiden kerjääminen tuntuu nololta. Jopa kolumneja sörkitään niin, ettei niistä enää tunnista itseään.”

Freelancekuvaaja puolestaan kertoo: ”Minut lähetettiin tammikuussa kuvaamaan maaseudulle. Ulkokuviissa ei kuitenkaan saanut näkyä lunta.”

Suomen freelance-journalistien asiamies **Anna Kähkönen** toteaa, että freelancerinkin pitää uskaltaa sanoa ei, jos tarjolla on mahdoton toimeksianto.

”Juttuja ei kannata lähteä tekemään liian lyhyellä ajalla. Juttujen tilaaminen ja briiffaaminen vaatii taitoa. Se on erityisosaamista, jota voi opetella ja jota kannattaa miettiä yhtä kunnianhimoisesti kuin journalistisen työn muita osa-alueita.”

Kähkösen mukaan pulmalliset tilanteet voidaan usein välttää avoimella ja ystävällisellä keskustelulla. Palkkioiden alhaisuutta tuskailleville hänen neuvonsa on selkeä.

”Ensimmäinen sääntö on: uskalla pyytää. Toinen sääntö: älä myy työtesi liian halvalla.” ■

Ymmärrystä kaivataan

Juttukaupan osapuolet kaivautuvat usein poteroihinsa, mistä on turvallista nakella piikkejä vastapuolen niskaan. Ostajat ja freelancerit saattaisivat ymmärtää toisiaan paremmin, jos koettaisivat asettua edes hetkeksi toistensa asemiin.

Sanoma- ja aikakauslehtien sisällöstä 50–90 prosenttia ostetaan ulkoa. Luku kertoo freelance-työn merkityksestä. Vaikka freelancerit eivät työskentele toimituksessa, yleisöön nähden he ovat palkkatoyhtymien kanssa tasavertaisia sisällön tekijöitä.

Juttukaupan ilot ja kirot kulmineituvat kohtaamiseen kauppatahtumassa, briiffaukseen, editointiin, palautteeseen ja palkkioon. Kaikissa voi syntyä sekaannusta, väärinymmärrystä ja konflikteja. Yhtä lailla kaikki vaiheet voivat sujua kuin tanssi.

Eniten hankausta liittyy hinnoitteluun. Hinnoittelu määrittää freelancerin toimeentuloa, mutta usein se yhdistyy myös saatuihin kohteluihin.

Ostajat voisivat miettiä, mitä osaamista heiltä puuttuu, jos juttukauppa menee niin useasti pieleen kuin väitetään. Sitäkin ostaja voisi pohdita, antaako hän freelancerille tarpeeksi selkeät ohjeet ja riittävästi aikaa työstää juttu tai kuvitus kunnolla.

Edunvalvonnassa juttukauppaan on rakentunut erikoinen asetelma, sillä ostaja ja myyjä kuuluvat usein samaan ammattiliittoon. Kollegiaalisessa hengessä ostajat voisivat joskus laskea, kykenisivätkö elättämään perhettään palkkioilla, joita maksavat freelancereille.

Samoin freelancerin kannattaa tarkastella omaa osaamistaan ja toimintaansa kauppapai-

kalla viileän analyttisesti. Peruskysymys kuuluu, haluaako juttukaupasta elinkeinon, jolla voi turvata myös tulevaisuuttaan, vai haluaako pelkkiä taskurahoja.

Kummankin osapuolen etuna on sopia kirjallisesti pääpiirteittäin jutun sisällöstä, työn deadlinesta, julkaisu-oikeudesta ja hinnasta. Yksityiskohdista voi lyödä kätevästi kättä päälle sähköpostissa. Mitä tutummaksi tullaan, sitä vähemmän sanoja tarvitaan.

Juttujen tiukka konseptointi hintoja myöten on todennäköisesti helpottanut ostajien työtä, mutta se voi myös hankaloittaa elämää. Kun konsepti on kerran tehty, sisältö tilataan freelancerilta niukoin evästyksin, ja sitten petytään puolin ja toisin.

Kaikki, mistä etukäteen sovitaan, voi mennä kentällä pieleen. Jos niin tapahtuu, freelancerin vastuulla on kertoa asiasta viipymättä toimeksiantajalle. Jos freelancer vain liukenee jonnekin, jatkosta ei liene epäselvyyttä.

Juttukaupan tökkiessä on hedelmällistä kuulostella, purkaako toiseen osapuoleen henkilökohtaisia paineitaan tai kaunojaan. Pahimmillaan täyttyvät työpaikkakiusaamisen kriteerit, mutta selvityksiä ei tehdä, kun ei ole työsuhtetakaan.

Freelancerin paras turva on hankkia useita toimeksiantajia. Jopa vuosia jatkunut toimeksiantosuhte voi katketa kuin kananlento uuteen päällekköön tai hankaukseen, joka jätetään käsittelemättä.

Kohtalokas hankaus voi alkaa pienestä, esimerkiksi ylitulkitusta sähköpostiviestistä. Paljon ratkaisee, onko auktoriteettiasemassa olevalla ostajalla kanttia nostaa luuri ja kysyä, missä menttiin pieleen.

Irene Pakkanen

KIRJOITTAJA ON TEHNYT VÄITÖSKIRJAN JOURNALISTTIEN JUTTUKAUPASTA.

kirjat

Hei @alexstubb

Toukokuussa ilmestynyt *#Twitterkirja* sisältää **Alexander Stubb**in ja **Tuomas Enbusken** pohdintoja Twitteristä ja neuvoja sen käyttöön. Kirjaan on kerätty myös 140:n eri twiittaajan perustelut sille, miksi olla Twitterissä, sekä vinkkilista siitä, keitä siellä kannattaa seurata.

Stubb ja Enbuske korostavat, että Twitter ei ole tietynlainen. Se on sekä kapitalismia että sosialismia. Se ei ole pinnallinen eikä syvällinen, tai ehkä se on molempia. Mullistavaa Twitterissä on, että se kuuluu kaikille eikä viestien julkaisua enää säätele toimittaja.

Kirjassa todetaan myös, että kun politiikan saattoi ennen tavoittaa lyhyesti torilla vaalien alla, Twitterissä Suomen eurooppa- ja ulkomaankauppaministeriltä saattaa saada vastauksen muutamassa sekunnissa.

Pakkohan sitä on kokeilla. *Hei @alexstubb Teen Journalisti-lehteen jutun #Twitterkirja sta ja olisi kysymys: Miksi sinä olet Twitterissä?*

Vastaus tulee viestin toistamisen jälkeen reilun vuorokauden kuluttua. Ihan hyvin siihen nähden, että ensimmäinen on eurovaalien jälkeinen päivä ja toisen päivän aamuna Stubb avaa puheenjohtajakampanjansa.

Nina Erho

STUBB JA ENBUSKE: #TWITTERKIRJA.
OTAVA, VAIN SÄHKÖKIRJANA.

Kaikki irti kesästä

Marja Honkonen, teksti
Ari Nakari, kuva

Suoran lähetyksen tunnelma kouttaa. Se ei ole lamaannuttavaa jännitystä tai ahdistavaa stressiä vaan sopivaa täpinää, sanoo ensimmäistä kesää radiojuontajana työskentelevä **Klaudia Käkälä**.

”Lähetysvirta tempaa mukaansa. Se ei pysähdy.”

Käkelän, 24, ääntä voi kuulla Yle Ete-lä-Karjalan aalloilla elokuun loppuun saakka. Hän pääsee ensimmäistä kertaa tekemään myös juttuja televisioon. Samalta keikalta tehdään usein sekä radio-

juttu että sähkösatunan alueellisiin tv-uutisiin – ja vielä nettijuttu päälle.

Erityisesti häntä kiinnostaa juontaminen.

”Ääni on haastava väline. Radiossa pystyy kertomaan tosi paljon, mutta valmistakuva ei silti anneta. Parhaat juontajat tulevat iholle asti.”

Into toimittajan työhön syttyi yläkouluikäisenä, kun Käkälä kirjoitti ensimmäiset juttunsa *Kouvolan Sanomien Palapeli*-nuorisoliitteeseen. Nyt taskussa on medianomin tutkinto Turun ammattikorkeakoulusta sekä työkokemusta Kymenlaakson radiosta ja NRJ-kanavalta.

Kesäkeikalla. Jutun tekeminen useaan eri välineeseen tuntuu juontaja-reportteri Klaudia Käkälästä fiksulta ja tehokkaalta. ”Tätä juttua varten ajoimme Imatralle, puoli tuntia suuntaansa. Yhden viiden minuutin jutun tekeminen tuntuisi hassulta.”

Käkelän mukaan käytännöstä ammentava koulutus on antanut taitoja ja rohkeutta. Saman jutun versioiminen monen eri välineeseen tuli tutuksi. Opittavaa riittää silti.

”Kokemattomuus aiheuttaa välillä sen, ettei kaikki mene ihan putkeen. Uskon, että opin tänä kesänä valtavasti”, hän sanoo ja kiittelee saamaansa kärsivällistä ohjausta.

Radiojuontaja tekee töitä paitsi äänellä myös persoonallaan. Siitä, miten tämä tuodaan lähetyksessä esiin, Käkälä on keskustellut mentoriensa eli esimerkiksi päivätuottaja **Vesa Winbergin** ja toimittaja **Juha-Pekka Taskisen** kanssa.

”Kun tekniikka jännittää, persoona jää helposti sivuun. On se sieltä välillä läikähtänyt, ja silloin on kuulemma kuulostanut jo oikein hyvältä.”

Omana itsenään Käkälä pyrkii menemään myös juttukeikoille.

”Uskon, että auttaa, kun repparikeikalle menee hymyssä suin eikä lähde selittelemään itseään”, hän sanoo.

Toisille kesätoimittajille, etenkin ensikertalaisille, Käkälä toivoo laadukasta ohjausta. Jos sellaista ei tarjota, pitää osata vaatia. Oman ohjaajan puuttuessa kannattaa kysyä rohkeasti, sillä aina löytyy joku, joka osaa vastata.

”Pää pystyyn! Olet sellainen kuin olet, ja siksi juuri sinut on otettu töihin”, hän kannustaa.

Omasta kesäduunistaan Käkälä aikoo ottaa kaiken irti. Ensimmäisten viikkojen jälkeen homma tuntuu ”huikealta”.

”Kun tulen töihin, voisin vain lauleskella, kun olen niin onnellinen.”

näyttelyt

Meri on kuvaajan sielunmaisema

Freelancekuvaaja **Vesa-Matti Väärä** on harvinaisuus valokuvaajien joukossa. Lehti- ja henkilökuvauksen lisäksi hän kuvaa veden alla.

Harrastuksen ja ammatillisen erityisosaamisen ansiosta meri on hänelle sielunmaisema, joka ansaitsee saada osakseen intuition ja sattuman tarjoamat mahdollisuudet. Sukelluskalastuskeikoilla harppuuna vaihtuu usein kameraan.

”Jos pystyn hyödyntämään tätä ammatinharjoittamisessa, kaikki on plussaa.”

Hiljattain hän otti sanomalehtikuvia lukiolaisten vedenalaisen patsaspuiston rakentamisesta.

Veden alla.

Vesa-Matti Väärä on koonnut sukelluskuvistaan näyttelyn Turkuun.

Harvinaiseksi herkuksi tiedetty turskakuva inspiroi taannoin *Helsingin Sanomat* jutuntekoon.

Vapaasukeltajana liikkuva Väärä tekee reissunsa usein yksin. Uintia voi tulla monta kilometriä päivässä, ja happea on noustava haukkaamaan vähintään kahden minuutin välein. Olennaisia varusteita ovat järjestelmäkamera, sitä suo-

jaava sukelluskotelo ja sukeltajan mittoihin tehty märkäpuku.

Keikan jälkeen journalisti tuo kuvina tarjolle ulottuvuuden, johon harva pääsee itse tutustumaan.

Raija Kerttula-Rantanen

VESA-MATTI VÄÄRÄ:
VEDENALAINEN SAARISTOMERI
1.6.–24.8. FORUM MARINUM, TURKU

tapahtumat

Kielletyt levyt kiehtovat

Vuonna 1967 **Vexi Salmi** keksi **Irwin Goodmanin** *Osta minut* -levyyn nokkelan kansitekstin:

”Jos ette pidä levystä, tehkää niinkuin mekin. Me lähetämme levyt Yleisradion toimittajille kahvipannun alusiksi.” Soittoa kieltohan siitä seurasi, syynä oletetun esitysrajoituksen käyttö mainostustarkoituksiin.

”Kielletyt levyt heijastavat aina aikakauttaan”, aiheesta pitkään luennoinut musiikkitoimittaja, tietokirjailija **Jake Nyman** toteaa. Heinäkuussa Nymanin tarinoita voi kuulla Jyväskylän Kesässä. Tupa on yleensä täynnä.

”Yleisöä niissä kiehtoo se, mikä Aatamia omenassa”, Nyman sanoo.

Vastoin Ylen ”mustasta listasta” liikkuja huhuja soittorajoitukset kumottiin jo vuonna 1972. Se oli radikaali päätös aikana, jolloin pohdittiin, antaako *Aku Ankka* vääränlaisen perhe-käsityksen. Siitä lähtien sopivaisuus on ollut toimittajan vastuulla. Yleisö on tosin aina reagoinut herkästi, jos kappale ei miellytä.

”Punk-aikakausi oli hankala. Ei tullut ensimmäisenä mieleen soittaa Shitter Limited -yhtyeen *Anna pillua Helena Pesola*. Niin toimittajan itsensensuuri toimii.”

Marja Honkonen

JAKE NYMAN: KIELLETYT LEVYT
RAVINTOLA POPPARI, 12.7. KLO 15
LISÄTIEDOT: WWW.JYVASKYLANKESA.FI

tes-päivystys

TÄLLÄ PALSTALLA JOURNALISTILIITON TYÖEHTOASIAMIEHET VASTAAVAAT JÄSENTEN KYSYMYKSIIN.
TES-PÄIVYSTYS: MA–PE KLO 13–16. PUH. 044 755 5000.

					
PETRI SAVOLAINEN edunvalvontajohtaja	ERKKI KUPARI työehtoasiamies	TERHI TARVAINEN työehtoasiamies	VALTTERI AALTONEN työehtoasiamies	TYTTI ORAS työehtoasiamies	JUSSI SALOKANGAS työehtoasiamies

Toimituksemme lehtikuvaajien täytyy pian tuottaa myös video- ja äänimateriaalia. Työehtoasiamies Valtteri Aaltonen, kuinka paljon koulutusta ja perehdytystä meidän on lupa edellyttää?

Työnantajalla on lakisääteinen velvollisuus huolehtia, että työntekijöillä on riittävä koulutus työvälineisiin ja -tapoihin. Tarkkaa määrää on mahdollonta sanoa, mutta koulutuksen ja perehdytyksen tulee olla riittävää, jotta työtä voidaan tehdä ongelmitta. Ei ole työnantajankaan etu, jos työ ei suju riittävästi perehdytyksen vuoksi.

Onko videokuvaajaksi kouluttautuminen peruste palkankorotukselle?

Videokuvaaminen on yksi uusi elementti, joka kasvattaa työn kokonaisvaativuutta. Esimerkiksi 2a-palkkaluokan toimittajalle videokuvaamisen lisääminen säännöllisiin työtehtäviin on peruste nostaa palkkaluokkaa. Vaikka palkkaluokka ei muuttuisi, videokuvaamisen lisääminen tarjoaa mahdollisuuden neuvotella palkasta. Jos videokuvaus ei kuulu voimassa olevan työsopimuksen mukaisiin tehtäviin, siitä on sovittava erikseen, ja tällöin myös palkankorotuksesta voidaan neuvotella.

Videomateriaalien käsittely on hidasta,

enkä saa enää töitä tehdyksi päivän aikana. Miten työmäärä pitäisi mitoittaa?

Työmäärän mitoittaminen on aina ensisijaisesti työnantajan vastuulla. Jos tehtäviä ei saa hoidetuksi työajan puitteissa, on syytä kertoa asiasta esimiehelle. Tarvittaessa voi pyytää luvan tehdä ylitöitä, joskaan niihin ei ole velvollisuutta suostua. Palkatta töitä ei koskaan tarvitse jäädä tekemään yli merkityn työajan.

Onko sinulla kysyttävää työehdoista? Kysy meiltä, liiton tes-asiamiehet vastaavat:

Journalisti@journalistiliitto.fi

Ylitöitä ei saa laskuttaa rahana eikä pitkiä vapaita kerryttää. Miten kertyneet tunnit pitäisi kuitata?

Kertyneet ylityöt on maksettava ensisijaisesti rahana. Jos työnantaja ja työn-

tekijä sopivat asiasta yhdessä, kertyneet ylityöt voidaan pitää palkallisena vapaana. Vapaiden määrässä huomioidaan myös ylityökorotukset. Ylityövapaiden ajankohdasta on sovittava yhdessä. Jos vapaiden pitäminen ei onnistu, työnantajan on maksettava ylityöt rahana. **Olen ollut lehtikuvaajana 25 vuotta ja haluaisin ottaa vain still-kuvia. Voinko kieltäytyä videokuvauksesta?**

Videokuvaus on eri työtä kuin stillkuvaus. Jos työsopimuksen mukaiset tehtäväsi ovat valokuvaajan työtä eikä videokuvaamisesta ole sovittu, sen sisällyttäminen työtehtäviin on sopimuksenvaraista eikä työnantaja voi yksipuolisesti määrätä asiasta. Liikkuva kuva on kuitenkin vahvasti tulossa journalismiin, ja tulevaisuudessa sen osaaamista luultavasti edellytetään yhä laajemmin. Oman ammattitaidon ja tulevien työmahdollisuuksien kannalta videokuvaamisen omaksumista voi siis suositella.

Myös yt-neuvottelujen kautta toteutavissa organisaatiomuutoksissa pelkkä valokuvaustyö voi vähentyä siinä määrin, että työnantaja voi tarjota tilalle videokuvausta sisältävää työnkuvaa, jonka vaihtoehtona on irtisanominen.

kieli

Merkitsevä pilkku

Haastateltava kertoo lehdessä, että kun hän oli työttömänä, aika meni ”uuden, fiksun työn etsimiseen”. Pitäisikö tätä tulkita niin, että vanha työ oli vähemmän fiksua?

Mitä jos toimittaja olisikin väittänyt ajan menneen uuden fiksun työn etsimiseen? Tällöin lukijalle kai annettaisiin lupa ajatella, että myös vanha työ on saattanut olla fiksua.

Pilkkuja viilaava tekstinkuluttaja saattaa jäädä hämilleen. Tarkoittaako kirjoittaja todella sitä, mitä näyttää tarkoittavan?

Luulenpa, että meillä on nyt harvinaisen hyvä syy tehdä pilkusta asiaa. Tällaisissa kohdissa pilkulla on erityisiä merkitystehtäviä, toisin kuin useimmissa pilkuttamistapauksissa.

Kielenhuoltaja **Rajja Lehtinen** kirjoitti *Kielikellossa* vuonna 2008, että pilkun puuttuminen voi olla jopa vaarallista tai kohtalokasta. Hänen esimerkkinsä ovat puhuttelevia: Perusteluiden mukaan määräraharajajestelmä mahdollistaa itsenäisen[,] maakunnan erityistarpeet huomioivan talouspolitiikan. Ihmisten tulee voida luottaa siihen, että tuomareiden harkinta perustuu lakiin eikä muihin[,] mielivaltaisiin seikkoihin.

”On eri asia puhua itsenäisestä maakunnasta kuin itsenäisestä talouspolitiikasta, eikä kai lakeja pidetä mielivaltaisina seikkoina!” huudahtaa Lehtinen.

Tekstin merkitys ei siis välttämättä pysy samana, jos pilkun jättää pois rinnasteisten lauseenjäsenten välistä. Tämä ajatus vie asian ytimeen. Kun alamme puhua pilkkusäännöistä, olemme pian lause- ja lausekerakenteissa sekä lauseenjäsenyyksessä.

Suosituksen mukaista pilkuttamista ei oikein voi hallita, jos ei hallitse lauseiden jäsentämistä. Aina pilkuttamisesta ei piitatakaan. Teksteihimme taitavat tätä nykyä vaikuttaa vahvasti englanninkielisten kirjoitusten tavat asetella välimerkkejä.

Mikä siis neuvoksi, jos haluaa pilkkujen putoavan suosituksen mukaisiin paikkoihin – ja vain sinne? Kerrataan vanhat hyvät pilkkusäännöt. Huonoista ei niin väliä.

Vesa Heikkinen
vesa.pekka.heikkinen@luukku.com

KIRJOITTAJA ON SUOMEN KIELEN DOSENTTI JA TIETOKIRJAILIJA.

historia

POIMINTOJA VANHOISTA JOURNALISTEISTA.

Tervetuloa Lahteen

Suomen Sanomalehtimiesten Liitto valmistautui Lahdessa pidettävään vuosikokoukseen. Lahden kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, kunnallisneuvos **K. T. Numminen** toivotti vieraat tervetulleiksi.

”Lahti saa nuoruutta jatkuvasti kaikista Suomen heimoista, viimeksi Karjalasta noin 7–8 tuhatta asukasta, joista suurin osa on viipurilaisia. Kaupungin väestön valtaosan muodostaa kylläkin hämäläinen aines, mutta siihen liittyvä lähinnä karjalainen heimo on tuonut lisää vilkkautta lahtelaiseen elämäntahtiin. Kaskuna kanta-lahtelaisten jäykkyydestä kerrotaan erään viipurilaisen lau-

suneen, että ”Viipurissa oli hautajaisetkin hausکمپia kuin Lahdessa häär”, Numminen kuvaili liittokokouksen isäntäkaupunkia.

”Toimittaja on nopea liikkeissään ja hänen päällystakkinsakin, ainakin kesällä, tulee olla sekä viileä että käytännöllinen. Meillä on popliini- ja gabardiinitakkeja jotka sopivat toimittajille ja suojaavat heitä sateelta, tuulelta ja tomulta”, Helsingin Aleksanterinkadulla sijainnut vaate-liike Asu valisti ilmoituksessaan.

Kansallis-Osake-Pankin ilmoituksessa polvihousuinen poika pyysi solmioon ja pik-kutakkiin sonnustautunutta

toukokuu 1952

isäänsä kertomaan, mikä on käyttötili.

”Käyttötili on sellainen hyvättekijä, jonka avulla isän palkkarahat riittävät jo paremmin, vieläpä tuottavat isälle lisätuloa. Kun tulet suureksi, isä vie sinutkin tutustumaan säästötiliin”, pankin mainoksessa opastettiin.

Vakavaakin asiaa lehdessä oli. ”Normaalisopimusta ei noudatetakaan. Palkkoja alle sen minimin kaikkialla maassa. SSLiitto huomauttaa asiasta kirjelmällä työnantajille”, lehti otsikoi pitkän artikkelinsa.

Timo Kilpi
KIRJOITTAJA ON HISTORIAAN ERIKOISTUNUT TOIMITTAJA.

Lahti kutsui. Suomen nuorin kaupunki isännöi SSL:n vuosikokousta.

notiser

Turbulens på HSS Media

För tre veckor sedan meddelade *Vasabladets* chefredaktör **Camilla Berggren** att hon slutar. I samma veva meddelade HSS Medias styrelse att tidningarna *Vasabladet*, *Österbottens Tidning* och *Syd-Österbotten* i framtiden ska ha en gemensam chefredaktör, som är underställd vd:n.

Beslutet motiverades med ett behov att försnabba beslutsprocessen för bland annat digitala reformer. Redaktionerna på de tre tidningarna motsatte sig förändringen.

När sedan HSS Medias vd **Mikael Österholm** i veckan meddelade att han säger upp sig var HSS Medias framtid än en gång öppen.

”Jag ville erbjuda styrelsen möjligheten att gå in för en annan ledningsmodell. Nu kan bolaget välja en modell med en tidningschef eller publisher”, säger Österholm.

Lotta Lappinen som är huvudförtroendeman på *Österbottens Tidning* hoppas att bolagets ledning hellre väljer tidningschef-modellen, än en chefredaktör som är underställd en vd.

”Samtidigt önskar jag att ledningen blir mer öppen i sin kommunikation om tidningarnas framtid. Säg det rakt ut om målsättningen är att slå ihop tidningshusen så kan vi vara med och jobba för samma mål.”

Lina Laurent

Soffsurfa hos kollega

Ska du på uppdrag utomlands och behöver hjälp med att få lokala kontakter eller en soffa att sova på? Eller vill du helt enkelt hitta en journalist i ett annat land som är intresserad av att samarbeta kring samma grävjobb som du? Nätverket Hostwriter grundades i Tyskland i maj och har som målsättning att föra samman journalister, dokumentärfilmare och bloggare med journalistbakgrund. Nätverket har i dag kontakter i över 30 länder och letar hela tiden efter nya medlemmar.

De frilansjournalister som i maj deltog i det nordiska frilansseminariet i Danmark fick höra om ett motsvarande danskt initiativ, Reporters on the Road, vilket var under uppbyggnad. I stället för att starta ett nytt nätverk tänker de danska initiativtagarna samarbeta med Hostwriter.

Lina Laurent

”Hemma hos” lyfter berättelsen

Hon är den garvade utrikesredaktören som föredrar känslor framom objektivitet, och hemma hos framom krigsfronten. Den vägen lyckas hon skildra en komplex verklighet.

Magnus Londen, text
Karl Vilhjálmsson, foto

Platsen är Jordanien, temat är stadsflyktingarna från Syrien. Kameran visar i närbild syriern **Amal** med dottern i famnen. Amal visar upp flickans ärr efter splitter-skador – ena njuren är bortopererad och levern har tagit skada.

Redaktören speakar: ”Dottern skulle behöva en ny operation, men för det skulle de behöva komma bort från Jordanien.”

Mamman Amal får sedan det sista ordet i inslaget, med en vädjande blick säger hon: ”Jag vet inte vad jag skall göra, bara någon ville hjälpa.”

Bilden ligger kvar på mamman och dottern i några eviga sekunder, ingen säger något – sen tar det slut.

Redaktör: **Jessica Stolzmann**, Svenska Yle.

”Tv är ett känslomedium. Med inslagen från Jordanien ville jag väcka människorna, visa att pressen är hård på Jordanien och flyktingarna.”

Vi sitter i Yle Nyheters flashiga nyrenoverade luftiga kontorslandskap, i färggranna soffgrupper där BBC och text-tv kastar ut sina bulletiner på skärmarna, Stolzmann hälsar till höger och vänster, men det märks genast: fokus är ändå här och nu. Och samma bestämda närvaro syns också i hennes inslag. Visst är det mycket känslor, men det är aldrig flum, inga predikningar från redaktören, nej, det är bilderna och människorna som talar. Det är berättelser.

Som när hon gjorde ett inslag om kvinnovåldet i Indien. I en minnesvärd scen öppnar sig den misshandlade hustrun **Laxmi** för Stolzmann – och samtidigt för oss hemma i soffan. Laxmi visar bröllopsfotot för oss, berättar hur olycklig hon var den där hemska dagen hon blev bort-

gift, och det där bröllopsfotot på den förtryckta kvinnan blir bilden som berättar mer än tusen ord.

”Ibland brukar mina kolleger skämtsam fråga varför folk alltid gråter i mina inslag. Själv älskar jag hemma hos-reportage. Jag vill visa hur folk lever, hur den skildrade situationen känns för dem, så att tittarna den vägen förstår.”

Stolzmann vann Topeliuspriset tidigare i år, en utmärkelse hon själv säger sig vara lika ”stolt som förvånad” över. Det behöver knappast påpekas att priset inte kom för ”objektiv och neutral nyhetsjournalis-

”Huvudsaken är att det finns en mening med det man gör.”

Jessica Stolzmann
Utrikesredaktör, Svenska Yle

”Själv är jag extremt nyfiken på människor. Jag älskar att sitta på café och titta och fundera på hurdana liv folk har haft. De flesta människor är ju faktiskt intressanta, egentligen alla.”

”Själv är jag extremt nyfiken på människor. Jag älskar att sitta på café och titta och fundera på hurdana liv folk har haft. De flesta människor är ju faktiskt intressanta, egentligen alla.”

Individerna, det vill säga vitt skilda människooöden, finns också här bland oss i Finland. Och det har blivit något av hennes specialitet. Att kombinera det som hon själv kallar ”förlegade gränsdragningar” mellan utrikes och inrikes.

”Själv är jag extremt nyfiken på människor. Jag älskar att sitta på café och titta och fundera på hurdana liv folk har haft. De flesta människor är ju faktiskt intressanta, egentligen alla.”

Så när Stolzmann nyligen berättade om kidnappningar i Mexico var det via den

drabbade mannens brorsa, bosatt i Helsingfors. Fort Europa skildrades genom flyktingen från Centralafrikanska republiken som väntar på asylbesked någonstans i Finland.

Och, mest uppmärksammat av allt, beskrivningen av Finlands migrationspolitik gick i föl via den fyraåriga syrisk flickan **Lana** som inte fick inresetillstånd från Ryssland trots att mamman fanns här.

Så ingen ska väl bli överraskad när Stolzmann utan att blinka bekräftar att journalistiken är ett kall för henne.

Men var kommer det ifrån? Stolzmann blev färdig från statsvetenskapliga i Åbo i år 2000, bägge föräldrarna var lärare i Borgå. Ytligt sett borde inte någondera omständigheten förklara passionen för människorättsfrågor. Så kanske svaret finns i tonåren eller barndomen?

”Hmm, jag har aldrig tänkt det på det viset, men jag var faktiskt aktiv länge i CISV, jag var på många internationella läger som tonåring och ung vuxen. Lägren ger känslan för peace and love på ett bra sätt.”

CISV (ursprungligen Children’s International Summer Villages) ordnar läger för ungdomar från hela världen, och är en religiöst och politiskt obunden orga-

Mera humanism. Finland kunde tillämpa en betydligt humanare linje i flyktingpolitiken, anser Yle-redaktören Jessica Stolzmann.

nisation.

Eller var det ändå Puerto Rico som tände gnistan? Som 17-åring var hon utbyteselev där, bodde i en fattig familj, gick i en av de ”sämsta skolorna” och lärde sig spanska på kuppen.

”I dag känner jag mig väldigt hemma i länder som Venezuela och Haiti.”

Men alla dessa känslor som vi blir bjudna på. Hur påverkar det redaktören själv? Hon skildrar orättvisor, kommer i kontakt med desperata människor, men hemma väntar alltid vardagen med egen familj med två barn.

”Journalistik är mitt jobb, varken mer eller mindre, och jag måste förhålla mig professionellt till det jag skildrar. Visst ger jag alltid mina kontaktuppgifter till alla jag intervjuar och många av dem håller kontakt med mig efteråt. Men jag gömmer mig bakom min journalistroll, jag kan inte bli för personligt engagerad, jag börjar inte starta insamlingar för en god sak.”

Samtidigt undrar man ju hur det sedan går för syriska Amal och hennes dotter. Kan hon invaggas i tron att ett inslag för den ljusa kvinnan från Norden räddar hennes dotter?

”Jag tror inte hon trodde så, även om hon kanske hoppades. Men mitt jobb är att skildra det jag ser.”

Och om det nuvarande jobbet på TV-nytt någon dag skulle ta slut vill Stolzmann i framtiden kanske satsa på längre dokumentärer. Och om det inte var journalistik så skulle vi antagligen hitta henne på en internationell organisation.

Men viktigare än så: I en bisats kastar hon fram det som kanske är kärnan i hennes syn på journalistik – och jobb rent generellt:

”Huvudsaken är att det finns en mening med det man gör.” ■

Jessica Stolzmann

Född 1974, uppvuxen i Karis och Borgå. Pol.mag. i statsvetenskap, huvudämne folkrätt, Åbo Akademi, år 2000.

Första journalistiska jobb: sommarfågel på TV-nytt år 2000.

Utrikesredaktör vid Svenska Yle sedan 2005, redaktör för OBS 2011–2012.

Fick Topeliuspriset 2014.

från sidan

Marcus Floman

marcus.floman@gmail.com

SKRIBENTEN ÄR JOURNALIST OCH
JOBBAR PÅ NY TID.

”Smygreklam ska avvisas”

Ni vet raderna i *Journalistreglerna* som uttrycker integritet och vem som bestämmer om innehållet: ”Avgöranden om innehållet i informationsförmedlingen ska fattas på journalistiska grunder. Denna beslutanderätt får inte under några omständigheter överlätas till någon utanför redaktionen.” (punkt 2)

Den punkten är väl så självklar att den knappt behöver diskuteras? Frågan om makten över innehållet blir mer konkret om vi kopplar ihop saken med *Journalistreglernas* punkt 16, ”gränsen mellan annonser och redaktionellt material ska hållas klar. Smygreklam ska avvisas”.

Att *Hufvudstadsbladet* sommarsatsar på en båt-färd från Finska viken till Medelhavet är ambitiöst, men det är inte reportagen i sig jag tänkte gå in på. Det är det faktum att varumärket till *Hbl*-teamets båt lyfts fram bland annat i faktarutorna invid artiklarna som väcker frågor. I faktarutorna upprepas märke och modell samt en uppmaning att besöka företagets webbplats.

Är detta smygreklam? Det här kunde på ett uttömmande sätt bedömas av Opinionsnämnden för massmedier. I den första artikeln om satsningen nämns att

en båtleverantör närmast sig *Hbl* och att chefredaktör **Jens Berg** beskriver båtäventyret som ett experiment med en ”ny finansieringsmodell” med fonder och sponsorer som uppbackare. Men läsarna får inte veta vad sponsorsamarbetet går ut på.

Nyheter om samarbetsförhandlingarna på KSF Media och det sponsorerade båtreportaget dök upp ungefär samtidigt och fick tillsammans en ny betydelse. Antalet hotade arbetsplatser inom KSF är ofattbart många. Eftersom läget inom pressen är svårt väcker företagssamarbeten som riskerar att hota den journalistiska integriteten farhågor om vi får se mer av den varan i framtiden.

Att smygreklam ska avvisas är inte ”enbart” en etisk fråga; den tas upp också i pressens kollektivavtal. En av de frågor arbetsgivarna under förhandlingarna i fjol våras ville driva igenom var att få bort stycket om smygreklam från kollektivavtalet. Enligt avtalets punkt 2.6 har journalisten varken rätt eller skyldighet att använda redaktionella spalter till affärsreklam. Avtalet fungerar alltså också som ett skydd för den enskilda journalisten om arbetsgivaren föreslår en artikel där ett företag får lite extra synlighet.

Att smygreklam ska avvisas är inte ”enbart” en etisk fråga; frågan tas upp också i pressens kollektivavtal.

kolumni

Jarno Liski
jarno.liski@gmail.com
KIRJOITAJA ON JOURNALISTIIKAN
OPISKELIJA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA.

Erikoistehtäviin

Kesätoimittaja, olisiko sinusta viisasta, että toimittajille annettaisiin vaikka viidennes työstä käytettäväksi vapaasti kunnianhimoisiin juttuhankkeisiin silläkin uhalla, että mansikat, uimavedet tai alennusmyynnit uhkaisivat jäädä huonommalle seurannalle?

Kesälomille kaipaavaa päällikköä pitää ymmärtää. Hän ei haluaisi keksiä sinulle juttuaihteita, vaan istua mökkinsä laiturilla kuuntelemaan, kuinka keskihintainen valkoviini nousee päähän. Mutta päällikön pitää tehdä, mitä päällikön pitää tehdä, ja niinpä hän kantaa aamupalaveriin aiheita. Olkoot ne miten kelvottomia hyvänsä.

On aika ottaa käyttöön ”kahdenkymmenen prosentin aika”. Se on vapautta käyttää viidennes työstä projektiin, joka tuntuu omasta mielestä kiinnostavalta

– ilman tulospakkoa.

Olen nautinut uuden käytännön omaksumisessa on, että siitä ei kerrota päällikölle. Ensin tarvittavat projekti-

Jos sinulla ei ole sellaista, seuraa uutisia ja tunnistaa niistä yksi, joka pitäisi tehdä paremmin – esimerkiksi laajemmin (maantieteellisesti tai historiallisesti).

Valintaa kannattaa lähestyä niin, että haaste kohdistuu enemmän perslihakseen kuin huippuosaamiseen tai loistavaan lähdeverkostoon. Työmäärän on oltava suurehko. Tähtää aluksi parin kolmen työpäivän tiedonhankintaa vaativaan juttuun.

Väsäyntykin pomo saattaa huomata, jos varastat kolme työpäivää yhteen menoon. Siksi kannattaa aloittaa näpistämällä. Edistä projektiasi, kun odotat kaveria lounaalle tai sähköpostia kunnansihteeriltä. Tiedä aina, mitä seuraavaksi pitää tehdä. Pidä siinä mieluiten listaa.

Idean ei tarvitse olla omaperäinen tai edes oma. Itse selvitin taannoin S-ryhmän ja kuntapolitiikan kytkyjä. Olin lukenut paikallisia juttuja paikallisista osuuskaupeista, mutta ajattelin piirtää kerralla esiin koko kuvan. Nimelistat ovat netissä, joten nimi kerrallaan vertaamaan listoja, ja kahdella palalla istuvat Exceliin. Parituhatta toistoa, ja uutinen syntyi.

Kun tiedät, että sinulla on uutinen, pyydä pomolta pari kolme päivää sen tekemiseen. Käytä aika seuraavan hankkeen pohjustamiseen. Palauta ensimmäinen juttusi, kun toinen alkaa olla mallillaan. Onnittele itseäsi: olet murtautunut kahleet ja siirtynyt erikoistehtäviin.

Kesälomille kaipaavaa päällikköä pitää ymmärtää.

nimitykset

YTM **Jari F. Lampén** on nimitetty Aromi- ja Avec-lehtien päätoimittajaksi. Hän on viimeksi työskennellyt samoissa lehdissä toimituspäällikkönä ja sitä ennen toimitussihteerinä Kauppalehdessä ja Taloussanomissa.

HSO, MTi **Heli Koivuniemi** on nimitetty Aromi-lehden toimituspäälliköksi. Hän on viimeksi työskennellyt Suomen Lehtiyhtymässä teematuotannon vastaavana toimittajana ja sitä ennen uutistoimittajana konsernin paikallislehdissä.

Jaana Vainio on nimitetty Avec-lehden toimituspäälliköksi. Hän on aiemmin työskennellyt Aromin, Avecin sekä Eventon toimittajana ja sitä ennen vapaana toimittajana.

A-lehdet on nimittänyt Avotakan päätoimittajaksi **Kari-Otso Nevaluoman**. Hän siirtyy Avotakan Glorian Kodin päätoimittajan tehtävästä. Avotakan nykyinen päätoimittaja **Johanna Falck** on nimitetty julkaisuyksikön kehitysjohtajaksi.

Imagen entinen päätoimittaja,

vapaa toimittaja ja viestintäryhtäjä **Mikko Numminen** on nimitetty Viini-lehden uudeksi päätoimittajaksi. Viinin nykyinen päätoimittaja **Seppo Määttä** jatkaa erityistehtävissä ja jää osa-aika-eläkkeelle syyskuussa.

Lauri Puintila on nimitetty pr-päälliköksi Delta Motor Groupiin. Hän on aiemmin toiminut muun muassa toimittajana Ilta-Sanomissa.

FM **Seppo Metso** on valittu RTTL:n uudeksi asiamieheksi. Hän aloittaa tehtävässä syksyllä 2014.

YTM **Elina Ravantti** on nimitetty Yleisradion ulkomaantoimituksen päälliköksi. Ylen EU-kirjeenvaihtajana työskentelevä Ravantti aloittaa tehtävässä elokuun alussa. Ravantti on työskennellyt Ylessä aiemmin muun muassa ulkomaantoimittajana ja Berliinin-kirjeenvaihtajana.

Nimityksesi on osa Ylen ulkomaantoimituksen organisaatiouudistusta. Miten aiot kehittää toimitustasi?

Tavoitteeni on lisätä ketteryyttä, jotta olemme varmasti oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Samalla pyrin varmistamaan, että toimittajien asiantuntemus pääsee vielä paremmin esiin. Journalismissa ei ole koskaan liikaa syvyyttä. Meidän pitää tarjota ihmisten ulottuville myös asioita, joista he eivät tienneet olevansa kiinnostuneita.

Olet ollut kirjeenvaihtajana Berliinissä ja Brysselissä. Miten uskot sopeutuvasi konttoripäälliköksi?

Kura omien saappaiden

pohjassa auttaa ymmärtämään ulkomaantoimittajan, kirjeenvaihtajan ja avustajan työn arkea. Asiantuntevien ihmisten johtaminen sekä edellytysten luominen erinomaiselle työlle ovat minulle luonteva ja motivoiva seuraava askel.

Aiotko muuttaa Ylen EU-uutisointia?

Ylessä on tehty periaatepäätös pienen EU-toimituksen perustamisesta. EU:ssa on suurimmaksi osaksi kyse arkisista asioista, kuten autojen päästöistä tai siitä, min-käläisillä väreillä värjättyjä vaatteita kuluttajille saa myydä. Olen tyytyväinen, jos pystymme riisumaan EU:n

yllä leijuvaa salamyhkäisyyden leimaa ja lisäämään suomalaisten ymmärrystä siitä, ettei EU ole mystinen ”ne”, vaan myös me voimme vaikuttaa asioihin.

Mitä hyvältä EU-toimittajalta vaaditaan?

Samaa kuin muiltakin hyviltä toimittajilta: halua ja taitoa kertoa monimutkaisista asioista niin, että ihmiset ymmärtävät, kykyä liittää asiat laajempaan kokonaisuuteen, pelotomuutta työmäärän edessä, aitoa kiinnostusta ihmisiin ja hyvää kielitaitoa. On myös etu, jos pitää työskentelystä kummallisina kellonaikoina.

Janne Salomaa

Oikaisu

Journalistissa 5/2014 julkaistiin **Virpi Salmen** juttu *Tytyväinen freelancer*, joka sisältää kaksi oikaisua edellyttävää kohtaa.

Jutussa todetaan, että Journalistiliitto on lobannut tekijänoikeusasiassa laihoin tuloksin. Tosiasiassa Journalistiliitto on toiminut 27 muun tekijäjärjestön kanssa kohtuullisiin sopimusehtoihin ja kohtuulliseen korvauksen liittyvän lainvalmistelun puolesta. Tämän työn yhtenä tuloksena lainmuutostavoite kir-

jattiin hallitusohjelmaan. Hallituksen esitysluonnoksen lausunnot ovat opetus- ja kulttuuriministeriössä arvioitavana. Liitto on ollut erityisen toimelias myös itsensä työllistäjien sosiaaliturvan kehittämiseen liittyvässä vaikuttamisessa.

Jutun mukaan liitto tutkii freelancetyötä Miltä susta tuntuu? -kyselyillä. Todellisuudessa liitto on tehnyt pitkään freelancerien ja työsuhteisten ansioihin ja työhön liittyviä tutkimuksia yhteistyössä TNS Gallupin kanssa. Vastaajamäärät ovat

tilastollisesti edustavia. Liitto on selvittänyt myös mediayritysten maksamia palkkioita ja niihin liittyviä asioita, muun muassa palkkioon vaikuttavia tekijöitä.

Asiasta enemmän *Journalistin* 6/2014 debattisivulla.

Tytyväinen freelancer -juttu on herättänyt laajaa keskustelua sosiaalisessa mediassa. Tässä yhteydessä on kysely, mikä on lehden linja freelancersasioissa. Tästä on tiivis katsaus *Journalistin* 7/2014 pääkirjoituksessa.

Markku Lappalainen
PÄÄTOIMITTAJA

Yhteisömediaveteraani. Fahiki Mussa on toiminut Mtukwao Community Media -järjestön puheenjohtajana sen perustamisesta lähtien eli vuodesta 2002. ”Ruumiini voi olla vanha, mutta pää haluaa oppia uutta. En halua aamulla herätä pohtimaan, mitä tekisin”, Maailma kylässä -festivaaleilla Helsingissä toukokuussa vieraillut Mussa sanoo.

Kansanradio Tansanian tapaan

Marja Honkonen, teksti
Heli Saarela, kuva

Toimittaja Fahiki Mussan vetämä yhteisömedia antaa maaseudulle äänen.

tansanialainen **Fahiki Mussa** on omistanut uransa maaseudulle. Vuosikymmeniä maataloustoimittajana työskennellyt mies on vetänyt Mtukwao Community Media -kansalaisjärjestöä yli kymmenen vuotta, ensin töiden ohessa ja nyt eläkkeellä kokopäiväisesti. Mtwaran alueella toimiva järjestö tekee radiojuttuja ja videoita niistä, joiden tekemiset eivät tansanialaista valamediaa kiinnosta: pienviljelijöistä.

Pienviljely elättää 75 pro-

senttia Tansanian 45-miljoonaisesta väestöstä. Otsikoissa suurimman tilan saa kuitenkin poliittinen eliitti.

”Yhteisömediassa aiheet nousevat maaseudun ihmisiä koskettavista asioista”, Mussa sanoo.

Viestintä ja kehitys -säätiön kanssa yhteistyössä toimiva Mtukwao-järjestö kouluttaa maaseudun kyliin radioryhmiä. Ryhmillä on valmiudet tehdä haastatteluja ja editoida ne. Tukena toimii kolme yhteisömediakeskusta, ja kaikki tehdään yhdessä kyläläisten kanssa.

Ketjun huipuksi Nalienden kylään on rakennettu Jamii FM -radioasema, jolta puuttuu lähetyslupa. Lupa on kulkenut vuosia byrokratian koneistossa ja odottaa enää tiedotusministerin allekirjoitusta. Toistaiseksi ohjelma-

aikaa on ostettu kaupallisilta paikallisradioilta ja Tansanian yleisradion aluekanavalta.

Viivästys harmittaa, mutta se on Mussan mukaan antanut aikaa kehittää toimintaa kylissä. Esimerkiksi suorien lähetysten tekoa on harjoitettu välittämällä ohjelmaa myös tavallisten kaiuttimien kautta.

Hanke on saanut lähinnä positiivista palautetta, sillä aiheet koskettavat nimenomaan kyläläisille tärkeitä asioita. Myös viranomaiset arvostavat ohjelmia: niissä ei vain vaadita vaan myös pohditaan, miten paikalliset voimat saadaan parhaiten käyttöön.

”Toimintamme tarjoaa mahdollisuuden osallistua ja saada tietoa. Radio on vain alusta, joka antaa maaseudun ihmisille äänen”, Fahiki Mussa summaa.

Lehtikuvaajat lähdössä Finnfotosta?

Suomen Lehtikuvaajat harkitsevat eroa Suomen valokuvajärjestöjen keskusliitosta Finnfotosta. Yhdistys käsittelee asiaa maanantaina 16. kesäkuuta.

Yhdistyksen puheenjohtaja **Riitta Supperi** ei halua kommentoida asiaa ennen kokousta. Hän kuitenkin sanoo, että harkinnan taustalla painavat samankaltaiset syyt kuin Fimage ry:n erotessa Finnfotosta toukokuun lopussa. Aiemmin Suomen mainosvalokuvaajat -nimellä toiminut Fimage perusteli eroaan muun muassa erimielisyyksillä

järjestön kehittämisestä. Finnfoton jäsenenä on myös harrastajavalokuvaajia.

Lehtikuvaajien ja Fimage lisäksi Finnfoton jäsenenä on ollut kuusi yhdistystä. Toiminnanjohtaja **Mikko Säteri** sanoo, että hankala markkinatilanne näkyy natisevina liitoksina myös yhdistyskentällä.

”Ala muuttuu, ja sitä pitää seurata. Käymme tällä hetkellä neuvotteluja kolmen uuden yhdistyksen kanssa”, hän paljastaa.

Marja Honkonen

Kääntäjille oma ammattiosasto

Kääntäjät ovat perustaneet Journalistiliittoon oman ammattiosaston. Mukana on etupäässä kaunokirjallisuuden kääntäjiä, ja osasto kuuluu Suomen freelance-journalisteihin. Liiton jäsenyys on alkanut kiinnostaa kirjallisuuden kääntäjiä aiempaa enemmän. Järjestöasiamies **Marja Palmusen** mukaan uusia kääntäjäjäseniä on tullut kymmenkunta.

Osaston puheenjohtaja **Jyrki Lappi-Seppälä** kertoo osaston syntyneen huolesta, jonka ka-

ventuvat ansiot ja muodollisen aseman heikkeneminen aiheuttavat. ”Oikeasta” ammattiyhdistyksestä toivotaan neuvotteluvoimaa.

”Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto on tehnyt parhaansa, mutta sen tarkoitus on ajaa nimenomaan yleistä ammattillista etua”, Lappi-Seppälä selventää. Yhteistyö SKTL:n kanssa jatkuu, ja jäsenenä voi olla molemmissa liitoissa.

Marja Honkonen

LEHTIKUVAAJIEN KOPIOSTO-APURAHAT

Jokesin Lehtikuvaajarahasto julkistaa haettavaksi apurahat lehtikuvaajille valokuvaproduktioiden tekemiseen sekä läheisesti lehtikuvausta sivuaviin opintoihin ja tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan valokuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Suomen Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahaan on muuten hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla.

Hakemuksessa on kerrottava apurahan käyttötarkoitus ja hankkeen kustannusarvio. Liitä työnäytteitä hakemuksi tueksi ja /tai linkki porfolioosi.

Apurahoja ei myönnetä jo käynnissä oleviin koulutuksiin tai matkoihin tai jo toteutuneisiin hankkeisiin. Apurahoja ei myönnetä perusopintoihin, työmatkoihin eikä yksinomaan virkistystarkoituksiin.

Apurahahakemus jätetään Jokesin apurahajärjestelmään osoitteessa <https://www.aspicore-asp.net/jokes/>

Postitse, sähköpostitse tai faksilla lähetettyjä hakemuksia ei oteta käsittelyyn, eikä liitteitä palauteta.

Haku alkaa 16.6. ja päättyy 24.8.2014. Hakemukseen kuuluva sitoumus tulostetaan järjestelmästä ja postitetaan allekirjoitettuna säätiön toimistolle. Sitoumuksen on oltava perillä 29. elokuuta mennessä.

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö JOKES

Siltasaarenkatu 16, 7.krs, 00530 Helsinki

+358 50 551 3961

toimisto@jokes-saatio.fi

www.jokes-saatio.fi

suoraan asiaan

KIRJOITTAJA OTTAA KANTAA.

Katkaistu tuntosarvi

Työnantajan ilmoittaessa maaliskuun lopulla, että nyt aloitetaan yt-neuvottelut – kuudennen tammi-kuusta 2009 lukien – minulle oli pläkkiselvää, miten tulisi käymään. Alueitoimitusten todetaan muodos-tavan kalliin aparaatin, jollaisesta pitää säästösyis-tä luopua. Kun toimipiste lopetetaan, sen hoitajasta pääsee vähin puhe in eroon.

Tätä kirjoittaessani kulutan sukkia työvelvoit-teesta vapautettuna, aluillaan kolmas viikko.

Alueitoimittaja on katoava luonnonvara, kuten konelatoja tai oikolukija aikoinaan. Samalla käy uhanalaiseksi kuonokkaiseen yhteydenpitoon perus-tuva journalismi. Jutun ainekset tulevat puhelimitse tai sähköpostitse, parhaassa tapauksessa suoraan Facebook- ja Twitter-päivityksistä cotypeistaten. Valokuvaaja jää autoilijaksi (toimittaja ei tule mu-kaan), ja lehdessä tarvittavat still-kuvat veistellään hd-videosta samaan tapaan kuin jätkäpoika puukotti siivuja sipuliteemakkarastaan.

Tiedän, että kärjistän, väritän ja provosoin. Minul-la on nyt siihen oikeus, vallankin kun kirjoitan totta.

Alueitoimittaja on ollut poppanakerholainen ja sieniretkeläinen. Alueitoimittaja ei ole ymmärtä-nyt tatuointivärien myrkyllisyydestä saati kannabik-sen kasvatuksen ja käytön vaikeuksista eikä muistakaan tärkeistä asioista, jotka tuotta-vat klikkauksia.

Mutta alueitoimittajalla on vuosien punonnan tuloksena luottamuksellinen verkosto, josta on hankittu uutisia. Verkos-to koostuu lukijoista, jotka ovat kokeneet painetun lehden tärkeäksi osaksi elämänmenoaa.

En ole ainoa odottamattoman ja tilaamattoman elämänmuutoksen vastaanottaja. Iso osa tämän erän lähtijöistä kuuluu laillani toimituksen varttuneim-paan joukkoon, ja siirtyy lähikuukausien aikana elä-keläisen tittelin kantajaksi. Meillä muutoksen tuoma huoli on ensisijaisesti henkinen, mutta nuoremmilla

murhe on myös taloudellinen.

Anna-Mari Hänninen laati vastikään ansiok-kaan pro gradu -tutkielman *Norsunluutornin tunto-sarvet – Haastattelututkimus alueitoimittajan työs-tä ja merkityksestä 2010-luvun alun maakuntalehdes-sä* (Jyväskylän yliopisto, tammikuu 2014).

Tuntosarvet leikattiin pois. Jäi vain norsunluutorni.

Kesätoimittajat valtasivat äsken toimituksen. Totuttuun tapaan heis-tä koottiin kuvitettu nimi- ja puhelinnumerokooste. Hipsterit rivissä, oli joku luonnehtinut. Hipit lähte-vät, hipsterit jäävät.

Eikä tämä niin helppoa ole kuin jutustelustani voi-si päätellä. Kirpaisee perkeleesti.

Jorma Pihlava

POTKUT SAANUT SANOJEN VÄÄNTELIJÄ
TWITTER: @JORMAPIHLAVA, JORE@SCI.FI

JSN:n perustelut ontuvat

Julkisen sanan neuvosto antoi 23. huhtikuuta 2014 langettavan päätöksen *Länsi-Saimaalle* (5383/SL/13). Lehti oli käsitellyt yksi-tyistä edunvalvojaa, josta joku kansalainen oli tehnyt useita rikosilmoituksia. Syyttäjä oli päättänyt rajoittaa esitutkintaa, so. jättää sen tekemättä.

Edunvalvojan nimeä ei kerrot-tu, mutta JSN katsoi hänen ole-van tunnistettavissa, ilman pe-rustetta. Ratkaisu voi olla oikea, mutta nämä perustelut ovat vaarallisen virheellisiä:

”Esitutkinta oli aloitettu ulko-puolisen ilmoituksen perusteella – ei viranomaisen aloitteesta. Tästä syystä toimituksen olisi tullut erityisen tarkasti selvit-tää ennen uutisointia, oliko il-moituksen tekijällä mahdollises-ti ollut vahingoittamistarkoitus. – Rikosilmoitus ei johtanut keskeytettyä esitutkintaa pidem-mälle, joten tältä osin kanteli-ja ei ollut syyllistynyt lainvastai-seen tekoon.”

1. Ei ole merkitystä, onko esi-tutkinta aloitettu viranomaisen vai yksityisen ilmoituksen perus-teella.

2. Myös viranomaisen teke-mällä rikosilmoituksella voi olla vahingoittamistarkoitus. Samoin päätös olla tutkimatta voi johtua epäasiallisista syistä.

3. Karkein virhe on väittää syyttäjän päätöksen osoittavan

”kanteli-ja ei ollut syyllistynyt lainvastaiseen tekoon”.

Vuosittain tuhansia rikoksia jätetään tutkimatta sillä perus-teella, että seurauksena olisi enintään sakkoa, kuten enem-mistössä rikoksista on. Niissä syyttäjä toteaa rikoksen tapahtu-neen, mutta ei puutu siihen.

Tämä on yksittäistapauksessa usein aivan laillista. Sen laajasta käytöstä on kuitenkin seurannut, että samanlaisesta rikoksesta A joutuu syytteeseen, B:n tekoa ei edes tutkita. Yhdenvertaisuus lain edessä on murtunut.

Tilanne korostaa toimittajien tehtävää nostaa esille väärin-käytöksiä, joita viranomaiset eri syistä lakaisevat maton alle. Toi-mittajia pitää kannustaa tähän perustehtävänsä, eikä suinkaan sitoa heitä viranomaisten näke-myksiin, kuten JSN teki.

Mikko Niskasaari
VAPAA OIKEUSTOIMITTAJA

JSN kyllä perusteli

Mikko Niskasaaren esille nos-tamassa tapauksessa Julkisen sanan neuvosto antoi langet-tavan päätöksen yksityisyyden suojan loukkaamisesta. JSN kat-soi kantelijan olevan tunnistet-tavissa. Toisin kuin kirjoittaja väittää, neuvosto myös perusteli tunnistettavuuden:

” – kyseisen kunnan alueel-la toimi noin tusina yksityis-tä edunvalvojaa, joista vain osa oli naisia. Tämän vuoksi uutinen

ja siinä esitetyt tiedot saattoivat kohdistua vain muutamaan kun-talaiseen. Uutisessa kerrotun tapauksen yksityiskohdat rajasi-vat mahdollisten epäiltyjen mää-rää niin paljon, että kanteli-ja oli Julkisen sanan neuvoston mie-lestä jutusta helposti tunnistet-tavissa.”

Ilkka Vääntinen
JSN:N PÄÄSIHTEERI

JOURNALISTI

Ilmestymisaikataulu 2014

aineisto ilmestyy

kesätauko

	aineisto	ilmestyy
9	6.8.	14.8.
10	27.8.	4.9.
11	17.9	25.9
12	8.10.	16.10.
13	29.10.	6.11.
14	19.11.	27.11.
15	10.12.	18.12.

Varaa ilmoitustilasi ajoissa.

Ilmoitukset 2,50 €/pmm

Ilmoitusmyynti:

ilmoitukset.journalisti@journalistiliitto.fi

Aineisto-ohjeet, väriprofiilin ja hinnat löydät osoitteesta

www.journalisti.fi>ilmoittajille

Toimiston kesäaika

TOIMISTO on kiinni 14.–25.7. Muu-toin toimisto on auki heinäkuussa 8.30–15.00.

JÄSENREKISTERI- JA TES-PÄIVYSTYS toimivat heinäkuussa seuraavasti:

• Jäsenasiat klo 9.00–11.00 numerossa 040 752 5372

• TES-päivystys klo 13.00–15.00 numerossa 044 7555 000

VIERUMÄEN lomahuoneistot varataan sähköpostitse annamari.schildt@journalistiliitto.fi. Varaukset huomioi-daan saapumisjärjestyksessä. Vapaat viikot löytyvät liiton verkkosivuilta.

GOLF-VARAUKSET tehdään toimiston puhelinvaihteen kautta, numero 09-6122 330, maanantai–torstai klo 9–11.

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

www.journalistiliitto.fi

JSN:lta kuusi langettavaa

Julkisen sanan neuvosto antoi toukokuussa kuusi huomautusta, joista peräti viisi tuli laiminlyönnistä tai puutteesta virheen korjaamisessa.

Iltalehden, Ilta-Sanomien ja MTV:n saamat langettavat perustuivat STT:n joulukuussa 2013 julkaisemaan ulkomaan uutiseen, jossa oli asiavirhe. Toimitukset eivät reagoineet lukijan esittämään oikaisupyyntöön. *Iltalehti* oikaisi virheen STT:n korjattua juttunsa, mutta MTV ei korjannut virhettä silloinkaan. *Ilta-Sanomat* oikaisi virheen, mutta ilmoitti neuvostolle, että sitä ei korjattu. JSN käsittelee asian uudelleen kesäkuussa.

Iltalehti sai JSN:lta toisenkin huomautuksen. Sen tammikuussa 2014 julkaiseman ulkomaan uutisen otsikossa oli olennainen asiavirhe. Toimitus korjasi virheen viipymättä, muttei kertonut siitä yleisölle. *Uusi Rauma-lehtiä* puolestaan näpätettiin siitä, että se jätti korjaamatta tekstiviestipalstalla olleen asiavirheen.

ET-lehti sai langettavan erittäin kielteiseen julkisuuteen joutuneen kantelijan kohtelusta. Lehti julkaisi kantelijan kannanoton vasta kolmannessa numerossaan jutun ilmestymisestä, muokattuna ja lyhennettynä.

JSN äänesti kahdesta kantelusta ja päätyi vapauttaviin päätöksiin. *Helsingin Sanomat* sai vapauttavan kenialaistytöjen silpomista koskevasta kuvareportaasistaan ja Yle jutusta, jota kantelija piti piilomainontana.

Hanna Rusila

ROCK

Vielä ehdit osallistua!

facebook.com/Journalistirock

KAKSI TOIMITTAJAA

JÄRVISEUDUN SANOMISSA on avoinna kaksi toimittajan työpaikkaa. Toisen työsuhte on toistaiseksi voimassa oleva ja toisen määräaikainen 31.12.2014 saakka. Määräaikainen paikka mahdollisesti jatkuu toistaiseksi voimassa olevana.

TOIMITTAJIEN työalueena on Etelä-Pohjanmaan Järviseuutu, työpiste sijaitsee Lappajärvellä. Arvostamme alan koulutusta ja työkokemusta. Ajokortti on välttämätön. Ainakin toisen toimittajan tehtäviin kuuluu myös toimitussihteerivuoroja.

JS-KUSTANNUS OY:N hallitukselle osoitetut hakemukset 19. kesäkuuta mennessä sähköpostitse maritta.raudaskoski@jarviseudunsanomat.fi tai postitse osoitteella **Järviseuuden Sanomat, Maneesintie 4 A, 62600 Lappajärvi**.

TIEDUSTELUIHIN vastaa päätoimittaja Maritta Raudaskoski 0400 774 389.

JÄRVISEUDUN SANOMAT

FREE-URALLE VAUHTIA!

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu ja Suomen Journalistiliitto järjestävät syksyllä 2014 koulutuskokonaisuuden free-journalisteille.

Teemoja ovat muun muassa

- Asiakas koukkuun : sparrausta juttujen myyntiin aloittelijoille ja edistyneille
- Laatuclinikka: asiantuntijapalautetta teksteistä ja kuvista
- Toimittajasta toimitusjohtajaksi: rahoitusta starttirahasta yhteisörahoitukseen
- Journalistien markkinat: kohdataan ostajia silmästä silmään
- Miten menee free: katse jaksamiseen ja hyvään arkeen

Tapaamiset järjestetään Helsingissä tiistaisin 16.9., 30.9., 14.10., 28.10., 11.11. ja 15.11. pääsääntöisesti klo 14–16.30. Tarkka ohjelma lähetetään koulutukseen valituille elokuussa.

Koulutukseen valitaan 20 free-journalistia hakemusten perusteella. Kerro tiiviissä, vapaamuotoisessa hakemuksessa, miksi tämä koulutus olisi tarpeen juuri sinulle, juuri nyt. Valinnassa painotetaan motivaatiota ja sitoutumista koko syksyn kestävään koulutukseen. Lähetä hakemus maanantaihin 23.6. mennessä osoitteeseen info.asto@haaga-helia.fi. Merkitse viestisi aiheeksi "Free-uralle vauhtia". Tieto valinnasta lähetetään viimeistään 26.6. sähköpostitse.

Koulutus on osanottajille maksuton. Se on osa HAAGA-HELIA:n Kulttuuriyrittäjyys-projektia, jonka rahoittaa Manner-Suomen ESR-ohjelma. Rahoitusta koordinoi Uudenmaan ELY-keskus.

Lisätietoja: H-H:n toimittajakoulutuksen johtaja Anne Leppäjärv (anne.leppajarvi@haaga-helia.fi) ja SJL:n koulutusasiamies Nina Porra (nina.porra@journalistiliitto.fi).

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

HAAGA-HELIA
ammattikorkeakoulu

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Vipuvoimaa EU:lta
2007–2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Etsi Xpertti

SINULLE, JOKA ETSIT TUTKIJAA JUTTUUSI

www.etsixpertti.fi

PALVELUN TARJOAVAT YLIOPISTOT, TUTKIMUSLAITOKSET JA

SUOMEN AKATEMIA

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs., 00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån., 00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki / Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi (jäsenasiat/medlemsärenden)
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
www.journalistiliitto.fi / www.journalistforbundet.fi

PUHELINPÄIVYSTYS / TELEFONJOUR

Laki- ja työehtoneuvonta 044 755 5000
(klo 13.00–16.00)
Jäsenmaksut 040 752 5372, 050 366 3501
(klo 9.00–11.30)
Muut jäsenasiat 050 369 4737 (klo 9.00–11.30)
JET-työttömyyskassa (09) 6120 2855
(ma–to klo 9.00–11.00)

TELEFONJOUR

Kollektivavtalsrådgivning 044 755 5000
(kl. 13.00–16.00)
Medlemsavgifter 040 752 5372, 050 366 3501
(kl. 9.00–11.30)
Övriga medlemsärenden 050 369 4737
(kl. 9.00–11.30)
A-kassa (09) 6120 2855 (ma–to klo 9.00–11.00)

JÄRJESTÖJOHTO / ORGANISATIONSLEDNING

Puheenjohtaja **Arto Nieminen** 0400 981 957
Edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** 050 534 2485
Talous- ja hallintojohtaja **Helena Visti** 050 568 5440
Sihteeri **Anne Salonen** 040 529 0449

TYÖEHTOYKSIKKÖ/INTRESSEBEVAKNINGSENHET

Valtteri Aaltonen, työehtoasiamies 050 525 8252
Erkki Kupari, työehtoasiamies 050 536 4318
Sanna Nikula, äitiysvapaalla/ på moderskapsledighet
Tytti Oras, työehtoasiamies 050 567 3418
Jussi Salokangas, työehtoasiamies 050 377 6211
Terhi Tarvainen, työehtoasiamies 050 562 4137
Päivi Isoniemi, sihteeri 040 594 8000
► *koulutusjärjestelyt/ utbildningsarrangemang*

JÄRJESTÖYKSIKKÖ / ORGANISATIONSENHET

Marja Palmunen, järjestöasiamies 050 359 3829
Nina Porra, koulutusasiamies 050 307 1764
Juha Rekola, asiamies 040 512 0036

TOIMISTO / KONTOR

Tuire Leppänen 050 369 4737 (klo 9.00–11.30)
► *jäsenyys, pressikortti*
Arja Katila 050 366 3501 (klo 9.00–11.30)
► *jäsenmaksut, yhdistykset, osasto ja muut jäsenasiat*
Tea Sahlberg 040 752 5372 (klo 9.00–11.30)
► *jäsenmaksut*
Annamari Schildt, taloussihteeri 044 500 0013
(ma–to)
Mari Metsikkö, toimistovirkailija (09) 6122 330

taka-ikkuna

KIRJOITAJINA VUOROTTELEVAT JOURNALISTIN TOIMITTAJAT.

Älä kerro kaikkea

Uutisissa on hiljan käsitelty kahta karmeaa tapausta: Kaliforniassa 22-vuotias mies surmasi joukon sivullisia ja itsensä. Suomessa on käyty oikeutta kahden parikymppisen suunnitelmasta joukkomurhasta. Ensin mainittu sai sen, mitä jälkimmäiset janasivat – kansainvälistä julkisuutta. Myös kotimaista oikeudenkäyntiä on seurattu melko näyttävästi. Esimerkiksi Yle tarjosi raporttia ”hetki hetkeltä” ja *Iltalehti* julkaisi tekoa suunnitteleiden kirjeenvaihdon. Otsikoissa päiviteltiin suunnitelman mittakaavaa.

Kun kyse on pahuudesta, meille kelpaavat pienimmätkin tiedonmuruset. Niistä medialla on suuri houkutus kilpailla, ja lukija löytää viimeisetkin keskustelupalstoilta. Mutta kuinka tarkasti on tyydytettävä halu tietää, miten, miksi ja millä tavoin uhkaus aiottiin toteuttaa?

Joukkosurmaa suunnitteleiden motiiviksi on maalattu kostoa kiusaamisesta. Jatkojutuissa on päästy pohtimaan syrjäytymisen ja väkivallanteiden ehkäisyä. Hyvä niin. Vastuullisen tiedotusvälineen olisi tärkeää tunnistaa myös oma roolinsa.

Kriisiraportointia tutkinut professori **Meg Moritz** antoi jo vuonna 2009 ohjeita kouluampumisten uutisointiin. Tekijöistä ei saa tehdä sankareita, eikä monimutkaiselle tapahtumalle pidä antaa yhtä yksinkertaista syytä. Sisäministeriön selvityksessä puolestaan todetaan, että huomio innostaa tulevia tekijöitä. Liian yksityiskohtainen uutisointi saattaa jopa auttaa uuden iskun suunnittelussa.

Kiitoksen ansaitsee *Iltasanomat*, jonka kannessa iskut paljastanut lukiolaispoika oli tarinan sankari. Sisäivuilta tosin sai sitten jo tarkan luettelon surmia varten hankituista välineistä. Kenelle se tieto oli tarpeen?

Marja Honkonen

Journalistista on iloa koko kesäksi.
Toimitus toivottaa lukijoilleen
hyvää kesää!

Toimitusvaikeuksia

